

KENEVİR HUKUKU

Avrupa Ülkeleri ve Türkiye’de Kenevir ve Mamullerinin Yasal Manzarası

Abdullah ELMAS

Adnan ASMA

Ömer SEVEN

KENEVİR HUKUKU

**Avrupa Ülkeleri ve Türkiye’de Kenevir ve Mamullerinin Yasal
Manzarası**

Abdullah ELMAS

Adnan ASMA

Ömer SEVEN

Copyright © 2023 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or
transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical
methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses
permitted by copyright law. Institution of Economic Development and Social
Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

Iksad Publications – 2023©

ISBN: 978-625-367-054-2

Cover Design: İbrahim KAYA

April/ 2023

Ankara / Turkey

Size = 16 x 24 cm

ÖNSÖZ

Endüstriyel kenevir (*Cannabis sativa*), dünyanın en eski ekili bitkilerinden birisidir. Yüzyıllar boyunca lifleri halat, yelken ve giysi yapımında kullanılmıştır. Kenevir, öncelikle endüstriyel kullanımları için yetiştirilmektedir ve AB kataloğunda kayıtlı 75 farklı kenevir çeşidi bulunmaktadır. Endüstriyel kenevir, esrarla hemen hemen aynıdır, ancak bitkiler ve bitki parçaları, onaylanan şekilde numune alınıp test edildiğinde aktif bileşen olan tetrahidrokanabinolün (THC) %0,3'ten fazla olmamalıdır. Kenevirden yapılan veya türetilen ürünler gram başına 10 mikrogramdan fazla THC içermemelidir. Son yıllarda Avrupa Birliği (AB)'nde kenevir ekimine ayrılan alan, 2015'te 19.970 hektardan (ha) 2019'da 34.960 hektara (%75 artış) önemli ölçüde arttı. Aynı dönemde kenevir üretimi 94.120 tondan 152.820 tona (%62,4 artış) yükseldi. Fransa, AB üretiminin %70'inden fazlasını oluşturan en büyük üreticidir, onu Hollanda (%10) ve Avusturya (%4) izlemektedir.

Günümüzde endüstriyel kenevir ve kenevir türevli ürünlerin popülaritesinin artması nedeniyle, kenevir hukuku çalışması, tarım üreticileri, işleyiciler, tüccarlar ve tüketiciler için önem taşıyan uzmanlaşmış bir hukuk alanı olarak ortaya çıkmıştır. Endüstriyel kenevir için yasal ve düzenleyici çerçeve, endüstriyel kenevirin kullanım amacına bağlı olarak son derece karmaşıktır ve ülkeden ülkeye farklılık gösterir, bu da ticaret ve ithalat-ihracat düzenlemelerini önemli ölçüde karmaşıklaştırır. Bu çalışmada endüstriyel kenevir ekimi ve kenevirden elde edilen gıda bazlı ve narkotik özelliği olan mamullerin Avrupa'da ve Türkiye'de yasal manzarasına yer verilmiştir.

Abdullah ELMAS
Adnan ASMA
Ömer SEVEN
SİİRT-2023

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	1
İÇİNDEKİLER	3
GİRİŞ	7
BİRİNCİ BÖLÜM	9
1.1. Uluslararası Hukukta Kenevir Yetiştiriciliğine Yönelik Düzenlemeler	9
1.2. Günümüzde Avrupa’da Kenevirin Durumu	12
1.3. Avrupa’da Kenevir Yetiştiriciliğine Yönelik Düzenlemeler	14
1.3.1. Arnavutluk	15
1.3.2. Andorra.....	16
1.3.3. Avusturya.....	17
1.3.4. Beyaz Rusya	18
1.3.5. Belçika	18
1.3.6. Bosna Hersek.....	19
1.3.7. Bulgaristan.....	20
1.3.8. Hırvatistan	20
1.3.9. Kıbrıs	22
1.3.10. Çekya	24
1.3.11. Danimarka	24
1.3.12. Estonya	25
1.3.13. Finlandiya	26
1.3.14. Fransa.....	29
1.3.15. Almanya.....	30
1.3.16. Yunanistan	30
1.3.17. Macaristan	31
1.3.18. İzlanda	33

1.3.19. İrlanda.....	34
1.3.20. İtalya.....	36
1.3.21. Kosova.....	37
1.3.22. Letonya.....	37
1.3.23. Lihtenştayn.....	38
1.3.24. Litvanya.....	39
1.3.25. Lüksemburg.....	39
1.3.26. Malta.....	40
1.3.27. Moldova.....	42
1.3.28. Monako.....	42
1.3.29. Karadağ.....	42
1.3.30. Hollanda.....	43
1.3.31. Kuzey Makedonya.....	45
1.3.32. Norveç.....	46
1.3.33. Polonya.....	47
1.3.34. Portekiz.....	49
1.3.35. Romanya.....	49
1.3.36. Rusya.....	50
1.3.37. Sırbistan.....	52
1.3.38. Slovakya.....	52
1.3.39. Slovenya.....	53
1.3.40. İspanya.....	53
1.3.41. İsveç.....	56
1.3.42. İsviçre.....	57
1.3.43. Ukrayna.....	58
1.3.44. Birleşik Krallık.....	59
1.3.45. Vatikan.....	63
İKİNCİ BÖLÜM.....	64

2.1. Avrupa'da Kannabidiolun Yasal Durumu	64
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	71
3.1. Türkiye’de Kenevir Üretimi ve Kullanımı.....	71
3.2. Türkiye’de Kenevir Yetiştiriciliğine Yönelik Mevzuat ve Uygulamalar	73
SONUÇ YERİNE	76
KAYNAKÇA	80

GİRİŞ

Genellikle kenevir olarak bilinen *Cannabis sativa L.*; *Cannabaceae* familyasına ait otsu, anemofil bir bitkidir. Kenevir en eski ekili bitkilerden biri olarak kabul edilir ve milattan öncelere dayanan uzun ekim tarihi nedeniyle kökeninin tam merkezini tanımlamak zordur. Moleküler analize dayanan filogenetik çalışmalara ve sırasıyla arkeobotanik ve modern örneklerden çıkarılan eski ve modern DNA'nın dizi homolojisi üzerine yapılan çalışmalara göre çoğu araştırmacı bu bitki türünün Orta Asya'da ortaya çıktığı ve Avrupa'da Tunç Çağı'nda bir tarım bitkisi olarak ekilmeye ve evcilleştirilmeye başladığı konusunda hemfikirdirler (Mukherjee, Roy, De Bera, Jiang, Li, Li & Bera, 2008; McPartland, Guy & Hegman, 2018).

Temel olarak endüstriyel, eğlence amaçlı ve tıbbi amaçlı olarak yetiştirilen kenevir geleneksel olarak özellikle batı dünyasında, öncelikle tekstil ve ip üretimi için bir lif ürünü olarak yetiştirilmiştir. Besin değeri yüksek olmasına rağmen, bu bitkinin tohumları başlangıçta lif üretiminin bir yan ürünü olarak kabul edilmiş ve bu nedenle ağırlıklı olarak hayvan yemi olarak kullanılmıştır. Günümüzde endüstriyel kenevir ve kenevir türevli ürünlerin popüleritesinin artması nedeniyle, kenevir hukuku çalışması, tarım üreticileri, işleyiciler, tüccarlar ve tüketiciler için önem taşıyan uzmanlaşmış bir hukuk alanı olarak ortaya çıkmıştır. Endüstriyel kenevir için yasal ve düzenleyici çerçeve, endüstriyel kenevirin kullanım amacına bağlı olarak son derece karmaşıktır ve ülkeden ülkeye farklılık gösterir, bu da ticaret ve ithalat-ihracat düzenlemelerini önemli ölçüde karmaşıktırır. Bu çalışmada endüstriyel kenevir ekimi ve kenevirden

elde edilen gıda bazlı ve narkotik özelliği olan mamullerin Avrupa'da ve Türkiye'de yasal manzarasına genel bir bakış sunulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Uluslararası Hukukta Kenevir Yetiştiriciliğine Yönelik

Düzenlemeler

1925, 1931 ve 1936'da imzalanan sözleşmeler, tüm dünyada afyon ve kokainin (türevlerinin) üretimini ve dağıtımını azaltmayı amaçlayan ilk sözleşmeler değildir. Bu türden ilk kongre 1912 Lahey Konvansiyonu idi. Bu antlaşma esas olarak Amerika Birleşik Devletleri'nin ısrarı üzerine ortaya çıkmıştı ve ilgili tarafları ilk etapta kendi ülkelerinde söz konusu uyuşturucu maddelerin üretimini, satışını ve tıbbi ve bilimsel amaçlarla kullanımını sınırlamaya teşvik etmek anlamına geliyordu (League of Nations, 1937: 258-260). Bu antlaşmanın uluslararası etkisi küçümsenmemelidir ve 20. yüzyılda ABD uyuşturucu yasasının temeli olan 1913 Harrison Yasası gibi ulusal uyuşturucu kontrol yasalarına da ilham kaynağı olmuştur.

1912 Lahey Uluslararası Afyon Sözleşmesi altı bölüm ve 25 maddeden oluşuyordu. Halihazırda kapsamlı uluslararası tartışmalara konu olan afyon ve morfine ek olarak, Lahey Sözleşmesi sorunlu hale gelen kokain ve eroin gibi iki yeni maddeyi de kapsamıştır. Kokain ilk olarak 1860 yılında Alman kimyager Albert Niemann tarafından izole edildi ve hem tıbbi hem de eğlence amaçlı kullanım için hızla popülerlik kazandı. Eroin, yalnızca 1898'de farmasötik bir ürün olarak piyasaya çıktığından, Lahey Sözleşmesi sırasında nispeten yeni bir uyuşturucuydu.

1925 tarihli ilk Cenevre Sözleşmesi yeni düzenlemeler içermektedir (League of Nations, 1937: 261-275). Sözleşme sadece afyon ve kokainin

yerli üretiminin bilimsel ve tıbbi amaçlarla kullanımını sınırlamayı ve bu bağlamda bu uyuşturucu maddelerin dağıtımını düzenlemeyi amaçlamamıştır. Aynı zamanda, ilgili kaçakçılık ve kötüye kullanımla mücadele etmek için farklı önlemlerle bu uyuşturucuların uluslararası ticaretinin denetimini sıkılaştırmak anlamına geliyordu. Ayrıca, anlaşmanın önemli bölümlerinin (Hint) kenevir (esrar) ve özellikle esrar reçinesine (esrar) atıfta bulunduğu unutulmamalıdır. 1925 tarihli Cenevre Sözleşmesi “*kurutulmuş çiçekli veya meyveli dişi kenevir bitkisini (cannabis sativa L.) Hint Keneviri*” olarak kabul edilmiştir. 1925 Sözleşmesi'ndeki kenevir tanımı, dişi bitkinin çiçek açan veya meyve veren üst kısımlarının bir parçasını oluşturmadıkça, erkek bitkinin kısımlarını veya körpe yapraklarını kapsamamaktadır. 30 Mart 1961'de New York'ta kabul edilen *Tek (Single Conventionon Narcotic) Sözleşmesi*, kenevir ve türevi uyuşturucuların üretimini, dağıtımını ve kullanımını yasaklamamaktadır. Akit devletler haşhaş ve kenevir gibi bitkilerin özellikle tehlikeli özelliklerinden dolayı gerekli gördükleri her türlü özel kontrol önlemini almayı ve bilimsel araştırma amaçları dışında, bu uyuşturucuların imalatını, ihracatını, ithalatını, ticaretini, bulundurulmasını ve kullanılmasını yasaklamayı taahhüt etmişlerdir (UN document E/CONF.34/22, article 2, paras. 1 and 5, schedules I and IV.) Türkiye Tek (Single Conventionon Narcotic) Sözleşmesine 1966 tarih ve 812 sayılı yasayla taraf olmuştur. *1961 Tek Sözleşmesinde*; “*kenevir (cannabis) türünden herhangi bir bitkiyi ifade edecek şekilde düzenlenmiştir.*” *BM Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi* (1961), 1972'de revize edilmiştir. *1961 Tek Sözleşmesi* çoğunlukla geleneksel tıbbi bitkiler ve farmasötik ürünlerle ilgilidir. *1961 Tek Sözleşmesi* ile esrar ilk kez uluslararası kontrollü uyuşturucu maddeler listesine

eklenmiştir. Kenevir bitkisinin meyveleri/çiçekleri, kenevir reçinesi (esrar) ve kenevir özleri ve tentürleri günümüzde bu Sözleşme kapsamında kontrol edilmektedir.

1960'larda uyuşturucu kullanımı dünya çapında, özellikle Batı ülkelerinde büyük ölçüde artmıştır. Aldous Huxley ve Timothy Leary gibi psychedelic savunucularından ilham alan milyonlarca insan, güçlü halüsinojenlerle deneyler yapmış ve her türden uyuşturucu ücretsiz olarak elde edilebilir hale gelmiştir. Devlet yetkilileri bunu ahlaksız ve ekonomik ilerleme için yıkıcı olarak görmüştür. 1961 tarihli Tek Sözleşmesinin kapsamı; esrar, koka ve afyon benzeri etkilere sahip uyuşturucularla sınırlı olduğundan, yeni keşfedilen birçok psikotrop ilacı yasaklayamamıştır. Bu olay üzerine 21 Şubat 1971'de Viyana'da akla gelebilecek hemen hemen her türlü zihin değiştirici maddeyi içerecek psikoaktif uyuşturucu maddeleri kontrol etmek için tasarlanmış bir *Birleşmiş Milletler Psikotrop Maddeler Sözleşmesi* imzalanmıştır. *BM Psikotrop Maddeler Sözleşmesi*, ithalat ve ihracat kısıtlamalarını ve uyuşturucu kullanımını bilimsel ve tıbbi amaçlar dışında sınırlamayı amaçlamaktadır. *BM Psikotrop Maddeler Sözleşmesi (1971)*, psikoaktif maddeleri ve ilaçları daha kimyasal bir bakış açısıyla ele almakta ve bu sözleşme ile sentetik uyuşturucular kontrol altına alınmak istenmektedir. THC günümüzde bu Sözleşme kapsamında kontrol edilmektedir. Türkiye 21 Şubat 1971'de Viyana'da imzalanan "*BM 1971 Psikotrop Maddeler Sözleşmesine*" 1980 yılında taraf olmuştur. Türkiye bu Sözleşme'nin 32 (2) maddesi uyarınca Sözleşme'nin 31 (2) maddesine çekince koymuştur.

Uluslararası uyuşturucu kaçakçılığını sona erdirmeye yönelik hükümler, *BM Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesi*'nde yer almaktadır. 1988'de imzalanan bu sözleşme, Tek Sözleşme ve Psikotrop Maddeler Sözleşmesi tarafından kontrol edilen ilaçların ara kimyasallarını düzenlemektedir. Ayrıca kara para aklama ve diğer uyuşturucuyla ilgili suçlara karşı hükümleri güçlendirmektedir. Türkiye, 1995 tarih ve 4136 sayılı yasayla 1988 tarihli “*BM Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesine*” taraf olmuştur. BM Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesi (1988), Tek Sözleşme ve Psikotrop Maddeler Sözleşmesini özellikle hukuki yaptırım yönüyle pekiştirmektedir.

1.2. Günümüzde Avrupa’da Kenevirin Durumu

Günümüzde Avrupa’da Ortak Tarım Politikası (CAP), üretimi yapılan endüstriyel kenevir için izin verilen maksimum tetrahidrokanabinol (THC) seviyesini belirlemekten sorumludur. Birçok AB ülkesi, THC seviyesi endüstriyel kenevir için AB düzenlemesinde belirlenen eşik değerlerin altında olsa bile, yanlış bir şekilde narkotik olarak kabul edilen çiçeklerin kullanımı ve pazarlanması konusunda hala yasaklar veya net olmayan düzenlemelere sahiptir.

Avrupa Parlamentosu, 24 Kasım 2021’de endüstriyel amaçlar için kullanılan kenevir mahsulleri için THC seviyesinin %0,2’den 1999’dan önce olduğu gibi %0,3’e çıkarılmasını onaylamıştır. Endüstriyel kenevir için THC seviyesinin yükselmesi 2023’te yürürlüğe girecek olan yeni Ortak Tarım Politikası reformlarının önemli bir parçasıdır. Avrupalı çiftçiler, AB kataloğunda kayıtlı en fazla %0,3 THC düzeyine sahip kenevir çeşitlerini kullandıkları takdirde AB sübvansiyonları

alabilmektedir.¹ Ancak bu artış Avrupa kenevir pazarı için ne anlama gelmektedir? Şu anda, AB kenevir tohumu katalogunda yaklaşık 75 çeşit kenevir listelenmektedir. Ancak yeni limitlerle Avrupalı çiftçiler çok daha fazla kenevir çeşidi yetiştirebilecektir. Kenevir mahsullerinin THC seviyesinin %0,2'den %0,3'e çıkarılmasıyla birlikte Avrupalı çiftçilerin 500'den fazla kenevir çeşidine erişebilmesi imkânı doğmuş oldu. THC seviyesi sadece %0,1 artmasına rağmen, bu Avrupa kenevir endüstrisi için büyük bir adımdır. Çiftçiler, çok çeşitli kenevir çeşitlerine erişerek daha hayati kenevir ürünleri yetiştirebilir, daha iyi lifler, CBD çiçekleri ve sapsarı geliştirebilir. Ayrıca farklı toprak ve iklim koşullarında kenevir yetiştirebilmekte ve tohum araştırmacıları yeni bir genetik miras oluşturabilmektedir. Ancak, %0,3'lük bir THC seviyesi, Avrupa dışı pazarlarla rekabet etmek için hala yeterli değildir. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada kenevir için THC limitlerini %0,3 olarak belirlemesine rağmen, diğer ülkeler THC seviyesi %1'e kadar olan kenevir çeşitlerine izin vermektedir. İsviçre ve Avustralya, çiftçilerinin THC seviyesi %1 olan kenevir çeşitleri yetiştirmesine izin vermektedir. Çek Cumhuriyeti, AB üye ülkeleri içinde THC sınırını %1, İtalya ise %0,6 olarak belirlemiştir. Resmi verilere göre, son yıllarda Avrupa topraklarında kenevir ekimine ayrılan alan, 2015'te 19.970 hektardan 2019'da 34.960 hektara çıkararak %75 oranında önemli ölçüde artmıştır. Kenevir üretimi ise aynı dönemde %62,4 artarak 94.120 tondan 152.820

¹ Kenevir üretiminde kullanılan alanlarla ilgili olarak, halk sağlığını korumak ve diğer mevzuat hükümleriyle tutarlılığı sağlamak için, THC içeriği % 0,3'ün altında olan kenevir tohumu çeşitlerinin kullanımı 'uygun hektar' tanımına dahil edilmektedir ve kenevir üretimi yapan çiftçilere bu kapsamda destekleme ödemeleri yapılmaktadır.

tona yükselmiştir. Fransa, AB üretiminin %70'inden fazlasını oluşturan en büyük üreticidir, onu Hollanda (%10) ve Avusturya (%4) izlemektedir (Sabagi, 2021).

Kenevir işleyenler, hammaddelerinin% 90'ını Avrupa içinde tedarik etmektedir. Avrupa'da ticareti yapılan çiçek ve yaprakların yarısından fazlası, CBD özleri de dahil olmak üzere gıda takviyelerinin üretiminde kullanılmaktadır. Tekstil söz konusu olduğunda, nispeten yüksek hammadde fiyatları, elyaf arzının olmaması ve üretim tesislerinin azlığı nedeniyle, esas olarak niş bir pazarı temsil ettiği için üretim sınırlıdır. İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar kenevir lifleri için büyük bir tüketici pazarı vardı. Bir fikir vermesi açısından, 1930'larda Rusya'nın ekilen kenevir alanı neredeyse 700.000 hektardı ve tek başına Avrupa'nın kenevir ihtiyacının %40'ını karşılıyordu. Aynı dönemde, İtalya ve Yugoslavya'nın her biri 100.000 hektara kadar kenevir ekimi yapmaktaydı. Şu anda AB'de yaklaşık olarak 50.000 hektar kenevir ekimi yapılmaktadır. Avrupa kenevirin tam potansiyelini açığa çıkarmamış olsa da kenevir endüstrisi hızla büyümektedir. Aslında, 2013'ten 2018'e, Avrupa'da endüstriyel kenevir ekimine ayrılan hektar sayısında %70'lik bir artış olmuştur. 1993 rakamlarıyla karşılaştırsak, hektar sayısı o zamandan bu yana %614 artmıştır (European Industrial Hemp Association [EIHA], 2023).

1.3. Avrupa'da Kenevir Yetiştiriciliğine Yönelik Düzenlemeler

Tüm AB Üye Devletleri, Birliğe katılmak isteyen yeni devletler için de bir gereklilik olan üç BM uyuşturucu kontrol sözleşmesinin imzacılarıdır. AB'nin kendisi 1988 Sözleşmesine taraftır, ancak yalnızca Sözleşme'nin 12. maddesi uyarınca kurulan öncül rejimle ilgili yetkiye

sahiptir. Bu nedenle AB'nin kenevir politikaları ile doğrudan ilgisi yoktur. Schengen Müktesebatı doğrudan BM uyuşturucu sözleşmelerine (Madde 71.1) atıfta bulunmakta ve 2004 Çerçeve Kararı, 1961 ve 1971 sözleşmelerinin kapsadığı herhangi bir maddeyi “uyuşturucu” olarak tanımlamaktadır (Madde 1.1). Daha da açık olanı, uyuşturucu bağımlılığı ile mücadele ve yasadışı uyuşturucu kaçakçılığını önleme ve mücadele için yasa ve uygulamaların yakınlaştırılmasına ilişkin 17 Aralık 1996 tarihli eski AB Ortak Eylemi 96/750/JHA idi ve şunları talep ediyordu: *“Üye devletler, Birleşmiş Milletler 1961, 1971 ve 1988 tarihli Uyuşturucu maddeler ve psikotrop maddeler Sözleşmeleri kapsamındaki yükümlülüklerinin katı ve etkili bir şekilde uygulanmasını sağlayacaktır”* (Madde 7). Resmi olarak, 96/750 / JHA, 2004/757 / JHA Çerçeve Kararı da dahil olmak üzere diğer birçok belgenin yürürlüğe girmesinden sonra modası geçtiği için 2016 yılında yürürlükten kaldırılmıştır (Avrupa Birliği, 2016). Bununla birlikte, Çerçeve Kararı, Açıklayıcı Memorandumuna göre “Ortak Eylemin ruhuna tamamen uygun” olması amaçlanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2001). Bu nedenle, AB uyuşturucu kontrol araçları ile BM uyuşturucu sözleşmeleri arasında birden fazla bağlantı vardır; Ayrıca, tüm AB ülkelerinin kendileri BM anlaşmalarına bağlıdır (Kempen & Fedorova 2022).

1.3.1. Arnavutluk

Arnavutluk'ta tıbbi bir kenevir programı yoktur ve kişisel kullanım için küçük miktarlarda kenevir bile önemli miktarda hapis cezasıyla cezalandırılabilir. Arnavutluk, Avrupa'daki en büyük yasadışı esrar üreticilerinden biridir, ancak bunun ülkenin esrarla ilgili yasaları üzerinde bir etkisi olmamıştır. Kenevir bitkisi Arnavutluk'ta yasadışı

olmaya devam etse de bu, ülke sakinlerinin bitkiyi yetiştirmesini, tüketmesini ve satmasını engelleyememiştir. 2017 tarihli bir raporda, esrarın en yaygın kullanılan yasa dışı madde olduğu tespit edilmiştir. Arnavutluk'ta kenevir yetiştirmenin çoğu dağ kasabalarında gerçekleşmektedir. 2013 yılında, Lazarat adlı küçük bir kasaba polis esrar üretim araçlarına el koymaya çalıştığı bir operasyona girişmiş ancak yerel sakinlerin şiddetli direnişi ve silah sesleri ile karşılaşması uluslararası manşetlere taşınmıştır. Arnavut yasalarına göre, herhangi bir biçimde kenevir yetiştirmek, satmak, vermek veya bulundurmamak yasa dışıdır ve 5 ila 10 yıl hapis cezası gerektirebilir. Yasa, kişisel kullanım için küçük dozlar için bir istisna sağlasa da yasalarda neyin küçük doz olarak nitelendirildiği açıkça tanımlanmamıştır ve duruma göre belirlenmektedir.

1.3.2. Andorra

Kenevir Andorra'da eğlence veya tıbbi amaçlar için yasal değildir. Ancak Andorra, çok fazla kenevir tüketicisi yoğunluğuna sahip olan Fransa ve İspanya ile sınır komşusudur. Andorra'nın güney kesimi, ülkedeki en liberal esrar yasalarının yanı sıra yalnızca üyelere özel esrar kulüplerinden oluşan bir ağa sahip olan İspanya'nın Katalonya bölgesiyle sınır komşusudur. Andorra'nın kuzeyi ise, Avrupa'daki en yüksek kenevir tüketicisi nüfusuna sahip ülkelerden biri olan Fransa ile sınır komşusudur. Alışılmadık bir şekilde, Andorra'da esrar içiciliği gitgide popüler olmaya devam etmektedir. Esrar ile yakalanmak, bir yıla kadar hapis ve 1.200 € para cezası getirebilir. Ayrıca, toplum içinde esrar (ot) içerken yakalanırsanız yaptırım iki yıl hapis cezasına ve 1.800 Euro para cezasına kadar yükselmektedir. Esrar satmak (bir yetişkine) bir yıl hapis

cezası getirebilir ancak esrar yetiştirmeyi, satmayı ve taşımayı içeren uyuşturucu kaçakçılığı yapmakla suçlanırsanız, iki yıl hapis ve büyük bir para cezası ile karşı karşıya kalabilirsiniz.

1.3.3. Avusturya

Avusturya'nın kenevir yasaları karmaşıktır ancak kıtadaki bazı ülkelerden daha hoşgörülüdür. 2016 yılında, kişisel kullanım için küçük miktarlarda esrar bulundurmaya suç olmaktan çıkaran reformlar yürürlüğe girmiştir. 2008 yılında, tıbbi kullanıma yönelik esrar yan ürünleri (CBPM'ler), Uyuşturucu Maddeler Yasasında yapılan bir değişiklikle yasallaştırılmıştır. Bununla birlikte, ülkede tıbbi kenevire erişim hala oldukça kısıtlıdır ve Dronabinol ve Sativex gibi kenevirden türetilen ilaçlar yasal olsa da genellikle reçete edilmezler. Ayrıca 2019'da ülke, kozmetik ve gıda ürünleri için CBD satışını yasaklamıştır. Resmi olarak, esrar Avusturya'da reçete dışında yasal değildir. Sonuç olarak, 20 grama kadar THC veya 40 gram THCA bulundurmak, para cezası veya altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılabilir. Kişisel kullanım eşliğini aşan tutarlar bir yıla kadar veya ağırlaştırılmış koşullar durumunda üç yıla kadar ceza alabilir.

Avusturya, uyuşturucu kaçakçıları ile bağımlılık veya diğer sağlık sorunları olabilecek kullanıcılar arasında ayırım yaptığı için pratikte kişisel kullanım suç olmaktan çıkarılmıştır. Sonuç olarak, polis genellikle kişisel kullanım için küçük miktarlarda yakalanan sanıkları doğrudan tedavi için sağlık hizmetlerine yönlendirilmektedir. Diğerlerine ilk suçlar için ertelenmiş cezalar verilebilir. Ve çoğu durumda kullanıcı ayrıysa/farklıysa polis basitçe görmezden

gelmektedir. Bu, daha sert cezaların esrar ve diğer uyuşturucu kaçakçılığı yapanlara verildiği anlamına gelmektedir. Eşik miktarının 15 veya daha fazla katı olarak tanımlanan büyük miktarlarda yakalananlar, uyuşturucunun türüne bağlı olarak iki ila üç yıl hapis cezasına çarptırılırken, esrarı sınırdan geçirenler beş yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilir. Bir çete ortamında uyuşturucu ticaretine karışanlar söz konusu olduğunda, cezalar ömür boyu hapis cezasına kadar çıkabilmektedir.

1.3.4. Beyaz Rusya

Esrar Beyaz Rusya'da yasal değildir. Ülke, Avrupa kıtasındaki en sert uyuşturucu yasalarından bazılarını sahiptir ve esrar ile kenevir arasında hiçbir ayırım yapmaz ve herhangi bir tıbbi kullanıma izin verilmez. Esrar, Beyaz Rusya'da hiçbir şekilde yasal değildir. Hükümet, herhangi bir uyuşturucu kategorisi arasında ayırım yapmamaktadır. Bu nedenle esrar ve kenevir, eroin ve afyon ile aynı kabul edilir. Başkan Alexander Lukashenko, ülkesinde uyuşturucu kaçakçılığıyla açıkça mücadele etmekte ve kaçakçıların ölmek için yalvarmalarına neden olacak hapisane koşulları yaratmak istediğini söyleyecek kadar ileri gitmektedir. Uyuşturucu kaçakçılığının cezası en az beş yıl en fazla 25 yıla kadar değişebilmektedir. Çocukları veya gençleri esrar denemekten caydırmak amacıyla, Belarus hükümeti zaman zaman okullarda, suçlanan esrar kullanıcılarının davalarını düzenlemektedir.

1.3.5. Belçika

Belçika'da eğlence amaçlı esrar yasal olmasa da 18 yaşın üzerindeki bir yetişkin tarafından üç grama kadar bulundurmamak suç olmaktan çıkarılmıştır ve sadece para cezası ile cezalandırılmaktadır. Ülke, Sativex

ve CBD'yi tanıyan sınırlı bir tıbbi esrar programına sahiptir. Belçika'da esrarın eğlence amaçlı kullanılması yasal olmasa da yasaların uygulanması gevşektir. Ülke genelinde, bazıları 2006 yılına dayanan bir dizi esrar sosyal kulübü vardır. Bu kulüpler İspanya'dakilerden sonra modellenmiştir ve faaliyet göstermek için boşluklara güvenmektedir, bu da onları ziyaretçilerden ziyade sakinler için daha tercih edilir hale getirmektedir. Belçika'nın esrar yasaları, komşuları Hollanda ve Lüksemburg'un yasalarının gerisindedir.

2003 yılından bu yana, esrarın Belçika'da diğer kontrollü maddelerden ayrı bir yasal tanımı vardır ve üç grama kadar bulundurmamak 120-200 € para cezası ile cezalandırılmaktadır. Bu davalar “düşük kovuşturma önceliği” olarak kabul edilmektedir. Ayrıca kamu düzeninin bozulduğu veya suçlunun bir okul tarafından yakalandığı durumlarda ve bir kişinin üzerinde üç gramdan fazla esrar bulunduğunda “suçun ağırlaştırıcı koşulları” olarak kabul edilir ve 3 – 12 ay hapis cezası ve 8.000 – 800.000 € arasında değişen bir para cezası verilmektedir.

1.3.6. Bosna Hersek

Esrarın Bosna-Hersek'te tıbbi ve eğlence amaçlı kullanımı yasa dışıdır. Son yıllarda milletvekilleri ve hastalar tıbbi esrarın yasallaştırılması çağrısında bulunmuşlardır. Ancak şu ana kadar hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir. Endüstriyel kenevirin lisanslı çiftçiler tarafından yetiştirilmesi, bitkilerin% 0.2 THC veya daha azına sahip olduğu sürece lif, hayvan yemi ve kenevir tohumu üretimi için yasaldir. Ancak yetiştiricilerin çiçeği işlemesine izin verilmemektedir. Kenevir yetiştirmek, satın almak veya satmak Bosna-Hersek'te yasa dışıdır ve

bunu yaparken yakalanmak, büyük para cezaları ve hapis cezasıyla karşı karşıya kalınmaktadır.

1.3.7. Bulgaristan

Bulgaristan'da ne tıbbi ne de eğlence amaçlı esrar yasal değildir. Narkotik Maddeler ve Öncüler Kontrol Yasası uyarınca esrar yetiştiriciliği, bulundurulması ve satışı yasadışıdır. Ancak çiftçiler hükümetten izin alarak endüstriyel kenevir yetiştirebilirler. Mayıs 2019'da Bulgaristan, CBD ürünlerinin yasal satışına izin veren ilk AB ülkesi olmuştur. Esrar, Bulgaristan'da en çok tüketilen yasadışı uyuşturucudur; Genç yetişkinlerin tahmini % 10'u bitkiyi denemiştir. Bununla birlikte, ülke, esrarın “kötüye kullanılmasından kaynaklanan zararlı etki nedeniyle halk sağlığı için yüksek derecede risk” taşıdığını düşünen katı uyuşturucu yasalarına sahiptir. Esrar, Bulgaristan'da Liste 1, “yüksek riskli ilaç” olarak kabul edilir. Herhangi bir miktara sahip olmak yasa dışıdır. ancak küçük miktarlarda esrar bulundurmamak küçük bir suç olarak kabul edilir ve para cezasına tabidir. Esrar tüketmek, para cezasına tabi olan idari bir suçtur.

1.3.8. Hırvatistan

Yetişkinlerin kullandığı esrar yasal olmasa da Hırvatistan esrar yasalarına nispeten ilerici bir yaklaşıma sahiptir. 2013 yılından bu yana, kişisel kullanım için esrar bulundurmamak bir kabahat olarak kabul edilir ve 650-2.600 € arasında bir para cezası ile cezalandırılır. 2015 yılında ülke, tıbbi amaçlar için esrar kullanımını yasallaştırmıştır. 2019 yılında ülke tıbbi amaçlar için kenevir ekimini onaylamıştır. Esrar, Hırvatistan'daki en popüler yasadışı maddedir. Eğlence amaçlı esrar kullanımı yasadışı olmaya devam ederken esrara ilişkin tutumlar

değişmektedir. Mart 2022'de Zagreb'de bir esrar müzesi açılmıştır. Yetişkin kullanımı esrarı yasallaştırmak için birkaç baskı yapılmış ancak şimdiye kadar hiçbiri başarılı olamamıştır. 2020'nin başlarında, Hırvat bir milletvekili ülkede eğlence amaçlı esrar kullanımını yasallaştırmak için bir yasa tasarısı sunmuş ancak teklif henüz meclisten geçmemiştir.

Hırvatistan'da esrar hala yasaklanmış bir madde olmasına rağmen, kişisel kullanım için bulundurmamak ülkenin Uyuşturucu Bağımlılığını Önleme Yasası uyarınca para cezası ile cezalandırılan bir kabahattir. Hırvat yasaları "sert uyuşturucular" ile "yumuşak uyuşturucular" arasında ayırım yapmakta ve esrarı yumuşak uyuşturucular kategorisine sokmaktadır.

Az miktarda esrarla yakalanırsanız, para cezası ödemeniz gerekir (650-2.600 € arasında). Daha fazla miktarda esrarla yakalanırsanız, mahkemeye çıkarılabilir ve hapis cezasına çarptırılabilirsiniz. Büyük miktarda esrar, dağıtma niyeti veya kaçakçılığı için cezalar altı aydan 15 yıla kadar hapis cezasına çarptırılmaktadır. Esrar yetiştirmek ve satmak, zorunlu olarak en az üç yıl hapis cezasına çarptırılır.

Hırvatistan, 2015 yılında tıbbi esrarı yasallaştıran ilk Balkan ülkesi oldu. Doktorlar esrar bazlı ilaçlar, kapsüller, çaylar, merhem ve bitkisel ürünler reçete edebilir, ancak hastalar ayda sadece 0.75 grama kadar çıkabilir. Uygunluk koşulları şunları içerir:

- 1) Kanser
- 2) AIDS
- 3) Multipl skleroz
- 4) Pediatrik epilepsi

Tıbbi kenevir ilk kez yasallaştırıldığında, tüm ürünler Kanada gibi diğer ülkelerden ithal edilmiştir ancak 2019'da Hırvat hükümeti tıbbi amaçlar için endüstriyel kenevir ekimi yasağını kaldırmıştır. Lisanslı ilaç kültüratörleri tıbbi amaçlar için endüstriyel kenevir yetiştirebilmektedir.

1.3.9. Kıbrıs

Eğlence amaçlı esrar Kıbrıs'ta yasal değildir, ancak tıbbi bir esrar programı vardır. 2019 yılında Kıbrıslı milletvekilleri tıbbi kullanım için esrar bulundurma, ithal ve ihracat ve ekimini yasallaştıran bir yasayı onaylamışlardır. Eğlence amaçlı esrar Kıbrıs'ta yasa dışıdır ve tıbbi esrar yasaldir ancak henüz mevcut değildir. Endüstriyel kenevir, AB tarafından dayatılan % 0.2'lik THC sınırına uyduğu sürece yasaldir. Buna rağmen, Legalize It Cyprus gibi esrarın tamamen yasallaştırılması için baskı yapan gruplar vardır. Kıbrıs'ın, özellikle turistler için uyuşturuıcı yasalarını sert bir şekilde uyguladığı bilinmektedir. Kıbrıs'ta esrar kullanımı yasa dışıdır ve polis memurlarının bunu oldukça katı bir şekilde uyguladığı söylenmektedir. Esrar, bulundurmamak için sekiz yıla kadar hapis cezası ve kullanım veya kaçakçılık için ömür boyu hapis cezasına çarptırılan B Sınıfı bir uyuşturuıcı olarak sınıflandırılmıştır.

Kıbrıs, insanları suçlamak için açık sahiplenme eşiklerine sahiptir: üç kenevir bitkisinden veya 30 gram esrardan daha fazlası, bulundurmamak suçu yerine uyuşturuıcı kaçakçılığı suçu olarak kabul edilmektedir. Esrar ile bulundurmaktan yakalanırsanız, tutuklanabilir, karakola getirilebilir, parmak izi alınabilir ve kefalet ayarlanırken gece boyunca tutulabilirsiniz. Ceza yaşa göre biraz hafifletilebilir. Esrarla yakalanan küçükler ilk suç için bir yıla kadar hapis cezası alabilir ve 25 yaşın altındaki kişiler iki yıl hapis cezası alabilir. 2016 yılında, kaçakçılık

dışında uyuşturucu suçlaması olan kişilerin hapisane yerine alternatif tedavi için başvurmalarına izin veren yeni bir yasa çıkarılmıştır. Genç uyuşturucu suçluları genellikle zihinsel sağlık hizmetlerine yönlendirilmektedir.

2017 yılında Kıbrıs, ileri evre kanser hastaları için esrar yağı kullanımını onaylamıştır. 2019 yılında ülke, tam bir tıbbi esrar programı oluşturmak için Avrupa'daki birkaç ülkeden biri olmuştur. Esrarı tıbbi amaçlar için yetiştirmek, ithal etmek, ihraç etmek, bulundurmak ve kullanmak yasaldır. Program sınırlıdır, çünkü yasa programın ilk 15 yılında yalnızca üç kenevir üreticisine izin vermiştir. Uygun koşulları olan hastalar uzman bir doktordan reçete alabilmektedir. Uygunluk koşulları şunları içerir:

- 1) Kanser
- 2) HIV
- 3) Motor sistemin dejeneratif hastalıkları
- 4) Romatizma
- 5) Nöropati
- 6) Glokom
- 7) Tourette sendromu
- 8) Crohn hastalığı

Buna rağmen, hastalar hala kenevir ilaçlarına erişememektedir. Haziran 2022'de Kıbrıs Hasta Federasyonu, hükümetin son üç yılını mevzuatı uygulamak yerine nasıl uygulayacağını anlamaya çalışarak geçirdiğini ve sonuç olarak hala erişim olmadığını dile getirmiştir.

1.3.10. Çekya

Esrar, Çek Cumhuriyeti'nde eğlence amaçlı olarak yasal olmasa da ülke Avrupa'daki en ilerici esrar yasalarından bazılarını sahiptir. 10 grama kadar esrar dahil olmak üzere küçük miktarlarda uyuşturucu bulundurmamak 1990'larda suç olmaktan çıkarılmıştır. Bu kurallar 2009 yılında güncellenmiş ve 15 gram çiçek, 5 gram reçine bulundurmamak ve 5 bitki yetiştirmek suç olmaktan çıkarılmış ve para cezasına tabi tutulmuştur. Esrarın büyük şehirlerde bulunmasının kolay olduğu düşünülmektedir. Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi, Çekya'yı esrar tüketen bir numaralı ülke olarak sıralamaktadır.

1.3.11. Danimarka

Danimarka'nın *Euphoriant Substances Yasası'na* göre, Danimarka'da esrar ithal etmek, ihraç etmek, satmak, satın almak, teslim etmek, almak, üretmek ve işlemek yasa dışıdır. Kişisel kullanım yasadışı olmasa da 2016 itibarıyla, *Kontrollü Maddeler Konsolide Yasası'nın* kabul edilmesiyle, Danimarka'da kenevir bulundurmamak da yasadışı hale gelmiştir. Yani teknik olarak kullanabilseniz de bunu yaptığınız tespit edilirse kovuşturulacaksınız. Danimarka'nın yasaları biraz belirsizdir ve kanun boşluğu çoktur.

Ellerinde az miktarda esrarla ilk kez yakalanan suçlular, Danimarka'da yumuşak bir uyuşturucu olarak kabul edildiğinden, muhtemelen bir uyarı veya 70 Euro'luk küçük bir para cezası alacaklardır. 10 kg'dan fazla kenevir ile yakalanırsanız 10-16 yıl hapis cezası alabilirsiniz. Esrarın etkisi altında araç kullananlar ise para cezasına çarptırılır ve ehliyetinin iptal edilmesiyle karşılaşır. Danimarka'nın evde yetiştirilen esrar yasalarına gelince, bunlar da kullanım ve sahiplenme yasaları gibi biraz

gri bir bölgede kalmaktadır. Esrar yetiştiremeseniz de Danimarka'da tohum satın alabilir, satabilir ve hatta postalayabilirsiniz. Ayrıca evinizde esrar mahsulleri yetiştirirken yakalanırsanız yasalarca cezalandırılabilceğiniz veya cezalandırılmayabileceğiniz anlamına gelmektedir. Öte yandan Danimarka'nın tıbbi programı, tıbbi kullanım için üç tür esrar türevine sahiptir:

Marinol

Sativex

Nabilon

İlaçlar genellikle kanser ve MS hastalarında bulantı ve ağrıyı hafifletmek için reçete edilmektedir. İlaçlar, Danimarka İlaç Ajansı'nın kurulmasıyla 2018 yılında reçete için hazır hale gelmiş ve ilk yıl ülkenin tıbbi programına 1700 hastanın alımı yapılmıştır. Bu sayı daha sonra 2019'da 1800'den fazla reçete yayınlayan programla 2.967'ye yükselmiştir. Ayrıca programın son iki yılında, Danimarka'da gerçek tıbbi esrar elde etmek zor olduğu ve tüm tıbbi esrar bazlı ilaçlar şu anda ithal edildiğinden, başvuru sayıları büyük ölçüde düşmüştür.

1.3.12. Estonya

Tıbbi esrar Estonya'da yasaldir, ancak program sınırlıdır ve yalnızca kanabinoid bazlı ilaçları içerir. Esrar ülkede eğlence amaçlı yasadışı olmaya devam ediyor ancak bulundurma genellikle basit bir para cezası ile cezalandırılmaktadır. Esrar, Estonya'daki en popüler yasadışı uyuşturucudur ve genç yetişkinlerin ve gençlerin tahmini% 13'ü bitkiyi bir şekilde tüketmektedir. Estonya, dünyadaki esrar tüketen ülkelerin ilk 30 listesinde 28. sıradadır. Bununla birlikte, İçişleri Bakanı tarafından

2021 yılında yapılan açıklamada, Estonya'nın esrar da dahil olmak üzere herhangi bir uyuşturucuyu yasallaştırmaya henüz hazır olmadığı belirtilmiştir.

Eğlence amaçlı esrar kullanımı Estonya'da yasa dışıdır ancak genellikle suç olmaktan çıkarılmıştır. Genellikle 7,5 gram veya daha az olarak tanımlanan az miktarda esrar kullanmak, satın almak veya bulundurmak, 800-1.200 € arasında bir para cezası ile cezalandırılan bir kabahattir. Daha az yaygın olmasına rağmen hala tutuklanabilirsiniz. Tıbbi esrarınız varsa ancak reçeteniz olmadan polis tarafından durdurulursanız yine de para cezalarıyla karşı karşıya kalabilirsiniz. Büyük miktarda esrar satmak, taşımak, kaçakçılık yapmak veya satmak amacıyla bulundurmak hala üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılabilen bir suçlamadır. Bu hapis cezası, şiddet ve organize suç gibi ağırlaştırıcı koşullara bağlı olarak artabilir. 2011 yılından bu yana, uyuşturucu bağımlısı suçlulara, yalnızca suçlunun altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına çarptırılması ve tedavi kursuna girmeyi kabul etmesi durumunda hapishaneye alternatif olarak tedavi önerilebilmektedir.

1.3.13. Finlandiya

Finlandiya'nın esrar konusunda karışık bir tutumu vardır. Kenevir, 18. ve 19. yüzyıllarda Finlandiya'nın ana mahsulüdür, ancak 20. yüzyıl birçok ülkeye yasak getirdi ve Finlandiya istisna değildi. Finlandiya'da esrarı eğlence amaçlı kullanmak veya bulundurmak artık yasa dışıdır ve suçlananlar iş bulma yeteneklerini engelleyebilecek bir polis veri tabanına girmektedir. Finlandiya'da tıbbi esrar yasaldir, ancak MS'li hastalar için reçetede yalnızca bir ürün mevcuttur ve genellikle yalnızca

son çare tedavisi olarak reçete edilir. Şu anda ülkede yaklaşık 250 kişi kullanıyor.

Esrarın kişisel kullanım için kriminalize edilmesi, Finlandiya'da başından beri tartışmalıydı. Esrar kullanımını yasaklama oylaması, 1971'de Finlandiya parlamentosu eduskunta tarafından kabul edildi ancak hükümet harekete karşıydı ve bu nedenle oylama sadece çok az bir farkla kabul edilmiştir. Bununla birlikte, oylama ertesi yıl yasalaştı ve şimdi genel olarak uyuşturucuyu yasaklayan Finlandiya'nın Narkotik Yasası'nda yer almıştır.

Bazı mevzuatların aksine, Finlandiya yasaları kişisel kullanım ile satış niyeti arasında bir ayırım yapmaz. Bu, esrarla yakalanmanın cezalarının tutulan miktara bağlı olarak değişmekle birlikte, bunun adalet sisteminin takdirine bağlı olduğu anlamına gelmektedir. Mahkemelerin kişisel kullanım davalarıyla aşırı yüklendiğini tespit eden Finlandiya, 20 yıl önce esrar kullanımının ele alınma biçiminde reform yapmaya karar vermiştir. Gerçekte, polis genellikle kişisel kullanıma göz yummaktadır. Ancak, polis seri ve detaylı olmayan para cezaları vermeyi seçebilir. Bunlar kişinin gelir seviyesine ayarlanmaktadır ancak 10 gramın altında karma veya 15 gram kenevir ile yakalanırsa genellikle 60 €- 80 € arasında para cezası verilir. Verilen para cezaları, davalarının mahkemede görülmesini seçebilir; burada esrar miktarının önemsiz olduğu düşünülürse veya sanık bir rehabilitasyon programına katılmayı kabul ederse, altı aya kadar hapis cezalarından feragat edilebilir. Bununla birlikte, polis kayıtlarına bir mahkûmiyet kaydedilir, bu da eğitimi bitirmeyi veya iş bulmayı zorlaştırabilir. Öte yandan ağırlaştırılmış bir

uyuşturucu suçundan suçlu bulunanlar on yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilir. Ağırlaştırıcı koşullar, büyük miktarlarda uyuşturucuyu, satma niyetini veya organize bir uyuşturucu çetesine katılımı içerir. Esrar Finlandiya'da yasal olmadığından, ülkeye gelen turistlerin yanlarında getirmelerine veya ziyaret ederken satın almalarına izin verilmez. CBD yağı Finlandiya'da yasaldır ve yerel eczanelerden satın alınabilir.

Tıbbi esrar Finlandiya'da on yıldan fazla bir süredir yasaldır, ancak tüm ülke genelinde yaklaşık 250 kişide alım çok düşüktür. Bunun nedeni büyük ölçüde, MS'ten muzdarip olanlar için sadece bir ürünün, oromukozal bir sprey olan Sativex'in reçeteyle temin edilebilmesinden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, birçok doktor bunu reçete etmeye isteksizdir ve başka alternatiflere cevap vermeyen insanlar için son çare olarak görmektedir. Diğer koşulları olanlar için reçete, vaka bazında ve sadece hasta bir uzman tarafından görüldükten sonra yapılır. Bedrocan, Bediol veya Bedica suşları sınırlı sayıda uzman eczanede mevcuttur. Tıbbi esrar, Finlandiya'daki sağlık sistemi tarafından sübvansiyonlanmamaktadır. Özellikle Sativex ucuz değildir, üç adet 10 ml'lik şişe için 650 €'ya kadar mal olur, bu da birçok kişi için yasaklayıcı derecede pahalıdır. Bu, bazı Finlilerin, kovuşturma riskine rağmen, evde tıbbi kullanım için kenevir yetiştirmeye başlamasına neden olmuştur.

Kenevir, tarihsel olarak Finlandyalı çiftçiler için önemli bir ürün olmuştur ve kenevir mahsullerini yasaklamak için hiçbir yasa çıkarılmadığından, bazı çiftçiler bugüne kadar ekmeğe devam etmektedir. Finlandiya'da geliştirilen dayanıklı bir kenevir suşu olan Finola, AB'nin desteğine bile sahip ve 2000'lerin başında sübvansiyonlu mahsul listesine eklenmiştir.

1.3.14. Fransa

Fransa'nın uzun zamandır Avrupa'da kişi başına düşen en yüksek kenevir kullanıcısı sayısına sahip olduğu söylenirken, bitkinin toleransı söz konusu olduğunda uzun zamandır Batı Avrupa komşularının gerisinde kalmıştır. Esrar Fransa'da yasal değildir ve ülke Batı Avrupa'daki en katı esrar politikalarından bazılarında sahip olarak görülmektedir. Öte yandan Fransa'da tıbbi esrar kullanımı serbesttir ve kanabinoid ilaçlara erişmenin tek yolu multipl skleroz konusunda uzmanlaşmış bir tıp uzmanından Sativex için reçete almaktır. Bu tür hastalar sadece 30 günlük tedarik alabilirler ve her altı ayda bir reçeteyi yenilemeleri gerekir. Fransa'da esrar bulundurmamak yasa dışıdır ancak 2020'de ülke yasayı değiştirdi, böylece yaptırım şimdi 200 € para cezasına olarak uygulanmaktadır. Ayrıca sadece esrar bulundurmanın aksine, kullanım için para cezaları binlerce avroya ulaşabilir ve bir yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilir.

Defenstrasyon davası: Esrar ayrıca Fransa'da oldukça tartışmalı bir cinayet davasının merkezinde yer aldı. Nisan 2017'de, 65 yaşındaki Yahudi bir kadın olan Sarah Halimi, cinayet sırasında Kuran'dan ayetler bağırdığını itiraf eden komşusu tarafından öldürüldü. Nisan ayında, Fransa'nın en yüksek temyiz mahkemesi, katilin saldırı sırasında psikotik bir atak geçirdiğine karar verdi. Katilin davasındaki uzmanlar, yıllarca esrar kullanımının ardından akıl sağlığının kalıcı olarak zarar gördüğünü iddia etmişti; bu, Fransa'daki ve dünyadaki birçok insanın öfkesine ve alayına yol açan bir karardı.

1.3.15. Almanya

Tıbbi esrar, parlamentonun oybirliğiyle yasalaştırmaya karar verdiği ve halk sağlığı sigortacılarının tedaviyi karşılamasını zorunlu kıldığı 2017'den beri Almanya'da yasaldır. Günümüzde Almanya, Avrupa'nın en büyük ülkesi aynı zamanda kıtanın önde gelen tıbbi kenevir pazarıdır ve her yıl ülkede tıbbi esrar alan 128.000'den fazla hasta bulunmaktadır. Almanya ilk olarak 1998 yılında, THC'nin sentetik bir versiyonu olan Dronabinol'ün reçeteli bir ilaç olarak kullanıma sunulmasıyla tıbbi esrarın bazı kullanımlarına yasal olarak izin vermeye başladı. Almanya'nın çok geniş tıbbi esrar programına rağmen, ülke hala eğlence amaçlı esrar kullanımını yasallaştırmadı. Bulundurma, yetiştirme, ithalat, ihracat ve satış Almanya'da yasadışı olmaya devam etmekte ancak kişisel kullanım için küçük miktarlarda (yaklaşık 6-15 gram) tutuklanan insanlar genellikle kovuşturmayla karşı karşıya kalmamaktadır.

1.3.16. Yunanistan

Temmuz 2017'de, Sağlık ve Adalet Bakanları arasındaki ortak bir bakanlık kararı, Yunanistan'da tıbbi esrarı yasallaştırdı ve esrarın sınıflandırmasını Tablo A uyuşturucu maddesinden Tablo B uyuşturucu maddesine değiştirmiştir. Ertesi yıl, Yunan milletvekilleri, % 0.2'ye kadar tetrahidrokanabinol (THC) ile tıbbi kenevir yetiştiriciliğine ve işlenmesine izin veren bir yasağı onayladılar ve bunu 2021'de% 0.2'den fazla THC ile tıbbi esrar ekimini ve satışını yasallaştırmak için bir tasarının onaylanması takip etmiştir. 2019'te ülke ilk CBD otomatına sahipti ve kenevir yetiştiriciliği ve işlenmesi için iki düzineden fazla lisansı onaylamıştı.

Yunan uyuşturucu yasaları, 1987'de 1729/87 sayılı yasanın kabul edilmesinden bu yana, özünde uyuşturucu bağımlılarını suçluların aksine hastalar olarak gören bir dizi değişiklikten geçmiştir. Bu şart, bazı durumlarda eroinin aksine esrar bulundurmamak için daha ağır cezalara yol açabilir. Çünkü suçlunun bir bağımlı olarak görülme olasılığı daha düşüktür. Yunan yasalarına göre, kişisel kullanım için esrar bulundurmaktan tutuklanan herkes, 10 gün ile 5 yıl arasında hapis cezası ve/veya para cezası ile cezalandırılabilir. İlk suç için, bir danışmanlık programı hapsedilmenin yerine geçebilir.

1.3.17. Macaristan

Eğlence amaçlı esrar Macaristan'da yasal değildir. Tıbbi esrar teknik olarak yasaldır, ancak yetiştirmek, işlemek, satın almak, satmak veya reçete almak için yasal bir yapı yoktur.

Macaristan yasaları esrar ve daha sert uyuşturucular arasında ayırım yapmıyor. 2017 yılında ülkenin uyuşturucu yasası suçlarının yarısından fazlası esrarla ilgiliydi ve Macar yasalarına göre hem uyuşturucu kullanımı hem de bulundurmaya iki yıla kadar hapis cezası verilmektedir.

Esrar, Macaristan'da en yaygın kullanılan yasadışı maddedir ancak raporlar genç yetişkinlerdeki tüketim seviyesinin, Avrupa ortalamasından çok daha düşük-% 3,5 civarında olduğunu tahmin etmektedir. Ülke o kadar esrar karşıtı ki, AB'nin geri kalanına karşı küresel tıbbi esrarın önünü açacak bir BM kararına iki kez karşı oy kullandılar.

Esrar Macaristan'da her türlü yasadışıdır. Ülkede, cezaları daha güçlü hale getirmek için 2013 yılında güncellenen katı uyuşturucu yasaları var. Macaristan, esrar ve eroin gibi diğer uyuşturucular arasında bir ayırım yapmaz. Bitkinin yetiştirilmesi, satın alınması ve satılması, 8 yıl ile ömür boyu hapis cezası arasında sert hapis cezası verilmektedir.

Macar hukuku, kişisel kullanım için satmak, tüketmek ve taşımak arasında bir ayırım yapar. "Kişisel kullanım" olarak tanımlanan esrar miktarı THC yüzdesi ile belirlenir. 1-6 gram THC arasındaki bir miktar kişisel kullanım olarak kabul edilebilir ve hapis cezası yerine mahkeme emriyle verilen ilaç tedavisine neden olabilir. Ancak iki yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilir. Aynı iki yıllık süre içinde birden fazla kez esrar bulundururken yakalanırsanız artık tedavi için uygun değilsiniz. Tüketim, iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılabilen ayrı bir suçlama ve cezai bir suçtur. 2017 yılında, uyuşturucuyla ilgili tüm suçlamaların yarısından fazlası esrar kullanımı ve bulundurma idi.

Macaristan'ın tıbbi esrar programı yoktur, ancak teknik olarak tıbbi esrar yasaldır. Macaristan Ulusal Eczacılık ve Beslenme Enstitüsü, multipl sklerozlu insanlar için Marinol gibi bazı esrar ilaçlarının kullanılmasına izin vermektedir. Bununla birlikte, bitkiyi büyütmek, işlemek, satmak veya satın almak için yasal bir çerçeve yoktur. Macaristan'daki çoğu doktor tıbbi esrar için reçete vermez ve reçeteyi doldurmanın bir yolu yoktur. Bu nedenle, bu ilaçlara erişmek zor, çok pahalı ve sadece zenginler için düşünülür. Macar Tıbbi Esrar Derneği, hükümeti ulusal bir tıbbi program için düzenleyici bir çerçeve oluşturmaya zorlamaktadır.

1.3.18. İzlanda

Kış aylarında sadece dört saat gün ışığı ve ortalama 0 santigrat derece kış sıcaklığı ile İzlanda'yı esrar ve uyuşturucu tüketimi için en önemli ortam olarak kabul edebiliriz. Bununla birlikte, ülkenin özellikle 90'lı yıllarda, gençler arasında alkol ve uyuşturucu kullanımı ile ilgili sert tarihi nedeniyle ülkenin esrar politikaları oldukça katıdır.

1969'da İzlanda, esrar üzerindeki ilk resmi yasağını uyguladı. 1974 yılında, esrarın İzlanda'nın gençleri arasında artan popüleritesi ile, bu yasak daha sonra İzlanda mevzuatına resmen eklendi. Yasaya göre, sakinler İzlanda'da esrar bulunduramaz, yetiştiremez, satamaz veya tüketemez.

2020 yılında, "pro" esrar mevzuatının ilk büyük parçası, hükümetin İzlanda İlaç Ajansı'na (IMA) tarım için endüstriyel kenevir tohumlarını ithal etmek için yasal haklar sağlamasıyla ortaya çıktı. Tohumlar, % 0.2 THC veya daha az THC ile kenevir bitkileri yetiştirmek için kullanılabilir. İzlanda'nın THC sınırlaması AB yönetmelikleriyle aynı seviyededir, ancak % 0.3 THC küresel standardından biraz daha düşüktür.

Devlet sebepsiz yere kişinin üzerinde ve konutunda kenevir arayamaz. Arama yapmalarına izin verilebilmesi için şüphe uyandıran bir neden olması gerekir. ayrıca İzlanda kolluk kuvvetleri uyuşturucu suçlularını yakından takip etmekte ve yasadışı faaliyetleri kişinin sabıka kaydında kalıcı olarak belgelemekte ve böylece tekrarlanan suçluları izlemeyi ve suçlamayı kolaylaştırmaktadır.

İzlanda'da bir librenin altında esrarla ilk kez yakalanan suçlular 35.000 kron veya yaklaşık 500 ABD doları para cezasına çarptırılmaktadır. 0,5 librenin üzerinde esrarla yakalanan suçlular en az üç ay hapis cezasına çarptırılmaktadır. Kenevir kaçakçılığı yapmaya çalışan yabancılar da otomatik hapis cezasıyla karşı karşıya kalmaktadır.

İzlanda'da şu anda esrarla ilgili tıp dernekleri bulunmamaktadır. Yasallaştırılmış tek esrar tıbbi ürünü, kas distrofisi için yaygın olarak reçete edilen bir sprey olan Savitex'tir. Savitex, İzlanda'da sıkı bir şekilde düzenlenir ve yalnızca lisanslı nörologların bir seçimi tarafından reçete edilebilir.

1.3.19 .İrlanda

Ülkede sınırlı bir tıbbi esrar programı olsa da İrlanda esrarın yasallaştırılması söz konusu olduğunda hala Avrupa'daki birçok ülkenin gerisinde kalmaktadır. Hem esrar bulundurmak hem de yetiştirmek İrlanda'da yasadışıdır ve para cezası ve hapis cezası ile sonuçlanabilir. Ancak, İrlanda yasaları CBD'nin satışına izin vermektedir.

İrlanda'nın 1984 tarihli Uyuşturucu Kötüye Kullanımı Yasası uyarınca, esrar veya esrar reçinesi bulduran bir kişi seri mahkumiyetteki ilk suçu ise 300 £ 'a kadar para cezasına veya iddianameden mahkûm edilirse 500 £ 'a kadar para cezasına çarptırılabilir. İkinci bir suç için, toplamlar sırasıyla 400 £ ve 1.000 £ 'dur. Üçüncü suç için, ceza 1.000 £ 'a kadar para cezası veya suçlanırsa üç yıla kadar hapis cezası olabilir.

Esrar ekimi de yasadışıdır ve özet mahkumiyette 12 aya kadar para cezası veya hapis cezasına ve iddianamede mahkûm edilirse 14 yıla kadar hapis cezasına neden olabilir. 2019 yılında, İrlanda Sağlık Bakanı,

2021'de başlatılan ve beş yıl boyunca çalışacak olan tıbbi esrar için bir pilot plana izin veren mevzuatı imzaladı. Hükümet, Tıbbi Esrar Programı kapsamında kabul edilen sadece dört esrar bazlı ürünü listeler:

Aurora Yüksek CBD yağ damlaları

CannEpiL (% 0.5 THC,% 10 CBD)

Tilray Oral Çözeltisi (% 1 THC ve% 1 CBD)

Aurora Sedamen Softgels (kapsül başına 5mg THC)

Spastisite problemlerini ve MS ile ilişkili ağrıyı tedavi etmek için yaygın olarak kullanılan esrar bazlı ilaç Sativex, İrlanda'da kullanım için de onaylanmıştır. Sativex ile birlikte, esrar bazlı ilaç Epidylolex ciddi pediatrik epilepsi formları gibi belirli koşullarla kullanım için onaylanmıştır ve bir doktor tarafından reçete edilebilir.

Tıbbi kenevir programı, büyük ölçüde kenevir çiçeği veya herhangi bir yüksek THC formülasyonunu içermeyen sınırlı ürün seçimi ve kronik ağrının kabul edilen tıbbi durumlardan biri olmadığı gerçeği nedeniyle İrlanda'da eleştiri konusu olmuştur.

İrlanda hükümetine göre, Tıbbi Esrar Erişim Programı kapsamında, bir tıbbi danışman, diğer tedavilere cevap vermeyen aşağıdaki koşullara sahip bir hasta için esrar bazlı bir tedavi önerebilir:

Multipl skleroz ile ilişkili spastisite

Kemoterapi ile ilişkili inatçı bulantı ve kusma

Şiddetli, refrakter (tedaviye dirençli) epilepsi

Bir tıbbi danışman, İrlanda'da 6 aya kadar tıbbi esrar reçete edebilir.

Tıbbi esrar elde etmenin bir başka yolu da bakanlık onayıdır. Bir hasta, Sağlık Bakanı'nın yazılı onayı ile herhangi bir tıbbi durum için herhangi bir tıbbi esrar ürününe erişebilir.

1.3.20. İtalya

İtalya'da kişisel kullanım için esrar bulundurmak büyük ölçüde suç olmaktan çıkarılmıştır ve sürücü belgesinin askıya alınması veya para cezası gibi idari yaptırımlara tabidir. 2019 yılında, İtalya'nın en yüksek mahkemesi, kişisel kullanım için evde az miktarda esrar yetiştirmenin suç olmadığına karar vermiştir.

2016 yılında kabul edilen bir yasa, düşük THC'li kenevir ürünlerinin satışına izin vererek, CBD sabunları, yağları vb. Kenevirle yapılan dükkanların "esrar hafif" endüstrisini teşvik etmektedir. İtalya, 2013'ten beri yasal bir tıbbi esrar programına sahipti ve yalnızca Almanya'yı takip ederek Avrupa'daki en büyük ikinci lisanslı tıbbi esrar tüketicisi olarak kabul ediliyor.

Nitelikli bir tıbbi esrar hastasının yalnızca İtalya'da belirli ürünleri kullanmasına yasal olarak izin verilir. Kenevir bazlı CBD yağı, %0,2'lik AB yönergelerinden daha yüksek olan %0,6'dan daha az THC'ye sahip olmalıdır. Yasa ayrıca, hastalar için sipariş üzerine yapılan ve doktorlar tarafından yasal olarak reçete edilen esrar ürünlerinin satın alınmasına da izin vermektedir. Bu ürünler arasında; kapsüller, reçineler, göz damlaları, fitiller, kremler, transdermal jeller, yenilebilir ürünler ve şuruplar mevcuttur. İtalya'da reçete edilen tüm tıbbi esrarların Askeri Kimyasal İlaç Fabrikası tarafından üretilmesi veya Kanada veya Hollanda'dan ithal edilmesi gerektiğinden, İtalya'nın genellikle esrar ürünlerinde kıtlık yaşadığını belirtmek önemlidir.

Doktorlar, diş hekimleri ve hatta veterinerlerin hepsi esrar reçete edebilir. Tıbbi esrar reçete edilmeden önce, tıp uzmanları hastanın önce diğer tıbbi müdahaleleri denediğine dair kanıtlara sahip olmalıdır. İtalya'da tıbbi esrar kullanmak için, hastalar bir eczaneden satın almalıdır. Bazı hastalıklar için, sağlık sistemi ücretin çoğunu ödeyecektir. Bununla birlikte, diğerleri için, hastalar tam fiyatı ödemek zorundadır. İtalya'da kendi tıbbi esrar tedarikinizi yetiştirmek hala yasadışıdır.

1.3.21. Kosova

Eğlence amaçlı ve tıbbi esrar Kosova'da yasa dışıdır. Esrar da dahil olmak üzere uyuşturucu bulundurduğu tespit edilenler potansiyel olarak bir ila üç yıl hapis cezasına çarptırılabilir. İlk kez suçlular sadece bir para cezası ile cezalandırılabilir. Pek çok ülke gibi Kosova da esrarı yasal olarak kokain ve eroin gibi diğer maddelerden ayrı bir uyuşturucu olarak tanımlamamaktadır. 2019 gibi yakın bir tarihte, Kosova ceza kanunu esrarı “uyuşturucu, psikotrop veya analog madde bulundurmaya” karşı düzenlemelere dahil etti ve bu suçlamalar bir ila üç yıl hapis cezası gerektiriyor. Üç gramdan daha az madde buluran suçlular ilk kez yakalandığında 250-300 € para cezası veya bir yıla kadar hapis cezası alabilir. Ülkenin Balkan devletleri arasında yer alması ülkeyi uyuşturucu tacirlerinin gözde rotası haline getirmektedir.

1.3.22. Letonya

Hem eğlence amaçlı hem de tıbbi esrar Letonya'da satış, bulundurma veya yetiştirme için yasa dışıdır. Kişisel kullanım için bir gram veya daha azına sahip olmak, para cezası ile cezalandırılan idari bir suç olarak suç

olmaktan çıkarılmıştır ancak sonraki suçlar ceza davaları haline gelmektedir.

Birçok Avrupa ülkesinin aksine, Letonya, SSCB'nin bir parçası olana kadar esrarı hiçbir şekilde yasaklamadı. Esrar, Letonya'daki en popüler yasadışı uyuşturucudur ve polis tarafından en yaygın olarak el konulan uyuşturucudur.

Endüstriyel kenevir ekimi yasaldır, bitki% 0.2 veya daha az THC içeriğine sahip olduğu sürece, çiftçinin hükümetten bir lisansı vardır ve artan kısıtlamalara uymaktadır. Bununla birlikte, çiftçilerin kenevirden kanabinoidleri çıkarmalarına izin verilmez. Öte yandan Letonya'nın yasal tıbbi esrar programı yoktur. Esrar özellikle tehlikeli bir narkotik olarak kabul edilir ve bir Program I ilacı olarak listelenir yani tanınmış bir tıbbi kullanım yoktur.

Letonya'da esrar satın almak, yetiştirmek, satmak ve tüketmek yasa dışıdır. Az miktarda esrar bulundurmamak ve kullanmak (genellikle bir gram veya daha az olarak kabul edilir) cezai bir suç değildir ve 280 €'ya kadar bir uyarı veya para cezası ile cezalandırılır. Bununla birlikte, 1 yıl içinde küçük miktarlarda tekrarlanan suçlar cezai bir suçtur ve 3 aya kadar hapis, toplum hizmeti veya para cezası ile cezalandırılabilir. Büyük miktarlarda bulundurmamak (tanımlanmamış bir terimdir) veya satmak cezai suçlamalardır ve 3 yıla kadar hapis cezasına yol açabilir. Uyuşturucu kaçakçılığıyla suçlanıyorsanız, ceza 8 yıla kadar artabilir.

1.3.23. Lihtenştayn

Lihtenştayn'da esrarın her şekli yasa dışıdır. En popüler yasa dışı madde olmasına rağmen, esrar satın almak, satmak ve tüketmek, hapis cezası da

dahil olmak üzere cezai suçlamalardır. Lihtenştayn'daki birçok esrar ücreti kişisel tüketim içindir. Kesin cezaların tespiti zordur ancak yetiştirme, dağıtma ve kaçakçılık için verilen cezalar daha serttir. Lihtenştayn'ın tıbbi bir esrar programı yoktur. Buna rağmen ülke, kannabinoid bazlı ilaçlar Sativex ve Epidiolex'in tıbbi kullanımına izin vermektedir.

1.3.24. Litvanya

Tıbbi esrar 2018'de Litvanya'da yasal olmuştur ancak program sınırlıdır ve sorunlarla karşılaşmıştır. Litvanya'da eğlence amaçlı esrar yoktur, ancak küçük miktarda bulundurma ve kişisel kullanım para cezası veya toplum hizmeti ile cezalandırılan idari suçlardır. 2013 yılında ülke, endüstriyel kenevir yetiştirmeyi yasallaştırdı.

Litvanya'nın esrarla karmaşık bir ilişkisi var. Ülke, 2013'te endüstriyel kenevire izin veren son AB üyesiydi ancak 2018'de bir tıbbi program oluşturdu. 2021'de Parlamento, kenevir bitkisinin tamamen suç olmaktan çıkarılmasına karşı oy kullandı ancak kişisel kullanım ve küçük miktarlarda bulundurma suç olmaktan çıkarıldı. Litvanya'da küçük miktarlarda esrar bulundurma (kişisel kullanım için) ve kişisel tüketim tipik olarak kabahat olarak sınıflandırılır ve para cezaları, toplum hizmeti veya "özgürlüğün kısıtlanması" ile cezalandırılır. Bitkiyi satın almak, büyütmek, satmak veya satmaya niyet etmek hapis cezası getirebilecek cezai suçlamalardır.

1.3.25. Lüksemburg

Lüksemburg, yasal bir eğlence amaçlı esrar programı oluşturmanın ortasındadır. Planlar ilk olarak 2018'de açıklandı ve bir mevzuat taslağı

Haziran 2022'de kamuoyuna sunuldu. Önerilen yasa, sakinlerin dört adede kadar bitki yetiştirmesine ve evde tüketmesine izin verecek ancak halka açık yerlerde tüketimi yasadışı olmaya devam edecektir.

2001'de ülke, genellikle para cezasıyla cezalandırılan kişisel esrar kullanımını ve bulundurmaya suç olmaktan çıkardı. Önerilen yeni düzenlemeye göre, üç gram veya daha azını taşırken yakalanan kişiler kabahat suçlamasıyla karşı karşıya kalacak (cezai suçlama yerine) ve 25 ila 500 avro arasında bir para cezası ödemek zorunda kalacaktır.

Tıbbi esrar Lüksemburg'da 2018'den beri yasaldır. Hastalar, esrarın tedavi edilmesi için onaylanmış bir duruma sahip olmalıdır ve özel eğitim almış herhangi bir doktordan reçete alabilirler. Reçeteler hastanelerde doldurulabilir. İlaç bir yağ veya kapsül şeklindedir.

1.3.26. Malta

Malta, Avrupa Birliği'nde otu yasallaştıran ilk ülke olarak Avrupa'daki en ilerici esrar yasalarından bazılarını sahiptir. Malta tıbbi keneviri 2018'de yasallaştırdı ve 2021'de sınırlı bir eğlence amaçlı kenevir programı oluşturdu. Yasal olarak yedi grama kadar taşıyabilir ve hane başına dört bitki yetiştirebilirsiniz. Halka açık yerlerde esrar kullanmak yasa dışıdır.

Avrupa Birliği'ndeki en küçük ülke olmasına rağmen, Malta esrarın yasallaştırılmasında liderdir. Aralık 2021'de Başkan George Vella, (sınırlı da olsa) eğlence amaçlı bir kenevir programı oluşturan ve onu AB'de keneviri tamamen yasallaştıran ilk ülke yapan bir yasa tasarısını imzaladı. Bu yasaya göre, 18 yaşının üzerindeki yetişkinler toplum

içinde yedi grama kadar kenevir taşıyabilir, evde dört bitki yetiştirebilir ve evde yetiştirilen keneviri 50 grama kadar saklayabilir.

Yasaya göre esrar sosyal kulüpleri kenevir yetiştirebilir ve üyeler arasında dağıtabilir. Malta, bu sosyal kulüplerin 500'e kadar üyeye sahip olmasına ve üye başına günde yedi gram, her ay 50 grama kadar vermesine izin verir. Kulüpler ayrıca üyelerine her ay 20'ye kadar tohum verebilir.

Toplum içindeyken üzerinizde 8 – 28 gram esrar olduğu tespit edilirse, 50 € ila 100 € para cezası ödememiz gerekebilir. Esrarla yakalanan 18 yaşın altındaki kişiler tutuklanmayacak, bunun yerine hükümetin belirlediği bir 'bakım planına' uymak zorunda kalacaklar. Ayrıca halka açık yerlerde veya çocukların önünde (18 yaşından küçük herkes çocuk olarak tanımlanır) esrar içemez. Bunu yapmak, sırasıyla 235 € veya 500 € para cezasına çarptırılacakları anlamına gelmektedir.

Öte yandan Malta tıbbi kenevire ilk girişini, ülke 2015'te Sativex'i onayladığında yaptı ancak piyasaya çıkışı son derece yavaştı. 2018 yılında ülke, bitki için tıbbi kenevir reçetelerini yasallaştırdı. Reçeteler sadece doktorlar tarafından verilebilir ve bir eczacı tarafından verilebilir. Hastalar ham bitkiye erişebilir, ancak içilebilir versiyonlar dahil değildir. Yasa, tıbbi kenevir için niteleyici olarak üç koşul belirledi: kronik ağrı, multipl sklerozda spastisite ve kemoterapinin yan etkileri. Reçeteler halk sağlığı tarafından karşılanmaz, ancak bazı suşların gramı 10 dolardan az bir fiyata satın alınabilir.

1.3.27. Moldova

Esrar, Moldova'da eğlence amaçlı veya tıbbi kullanım için yasal olmasa da uyuşturucu kullanımı suç olmaktan çıkarıldı. Esrar tüketmek idari bir suçtur, cezai bir suçlama değildir. Kişisel kullanım için küçük miktarlarda esrar bulundurmamak, para cezası veya toplum hizmeti ile cezalandırılır. Esrar, Moldova'da en yaygın kullanılan yasa dışı maddedir. Kişisel kullanım için esrar (veya diğer uyuşturucular) bulundurmamak ve tüketmek idari bir suçtur ve para cezasına veya zorunlu toplum hizmetine tabidir. Kişisel kullanım için tahmini miktar yaklaşık üç gramdır. Herhangi bir maddeyi satın almak, satmak, imal etmek veya kaçakçılığını yapmak, hapis cezasına tabi olan bir suç olmaya devam etmektedir. Öte yandan tıbbi esrar yasa dışıdır ve Moldova'nın yasal bir programı yoktur.

1.3.28. Monako

Monako'da hem tıbbi hem de eğlence amaçlı esrar yasa dışıdır. Bitki yasadışı olsa da küçük miktarlar için tüketim cezaları genellikle uygulanmaz ve tüketim oldukça yaygındır. Ancak Esrar Monako'da yasa dışıdır ve bitkiyle birlikte yakalanmak bir yıla kadar hapis ve ağır para cezasına çarptırılabilir. 2017 tarihli bir BM raporuna göre, Monako'daki nüfusun %10'unun esrar tükettiğini tahmin edilmektedir. Ancak, Monako'da esrar bulmak zor olabilir çünkü büyük bir polis varlığı satıcılarının cesaretini kırmaktadır.

1.3.29. Karadağ

Batı Avrupa yolunda Arnavutluk'ta üretilen esrar için önemli bir geçiş ülkesi olan Karadağ'da tıbbi ve eğlence amaçlı esrar yasa dışıdır. 2014 yılında, ülkenin Liberal Partisi tıbbi esrar kullanımına izin veren bir yasa

tasarısı sundu ancak reddedilmiştir. Karadağ esrar konusunda muhafazakâr bir yaklaşıma sahiptir ve bitkinin hiçbir şeklini yasallaştırmamıştır. Ülke, Doğu'dan Batı Avrupa'ya taşınan esrar için önemli bir kaçakçılık kanalı olarak hizmet ediyor ve bu esrarın neden bu kadar popüler olmadığını açıklayabilir.

Karadağ'da esrarın her şekli yasa dışıdır ancak Bazı anekdot raporları, az miktarda esrarla yakalanan kişilerin polis memurlarına rüşvet vermek veya bir geceyi hapiste geçirmek zorunda kalabileceğini belirtmektedir. Bununla birlikte, esrar satın almak, satmak ve bulundurmak, büyük para cezaları ve yüksek hapis cezası getirebilecek ağır suçlardır. Öte yandan Karadağ'ın tıbbi esrar programı yoktur. 2014 yılında bir program önerildi, ancak ilgi görmedi ve o zamandan beri yeniden uygulanmadı. Ayrıca Hükümetin sıkı denetimi altında endüstriyel kenevir ekimine izin verilmektedir.

1.3.30. Hollanda

On yıllardır Hollanda, Avrupa kıtasında bir esrar cennetinin kamusal imajına sahiptir ve ikonik Amsterdam "kahve dükkânları", lale tarlaları, yel değirmenleri ve mayonezli cipslerle birlikte ülkenin tanınmış bir sembolüdür. Ancak esrar, bir kafede yerinde satın alınmadığı ve tüketilmediği sürece Hollanda'da yasa dışıdır. Sistem, bir tür tolere edilen eğlence amaçlı kullanım sistemi olarak daha iyi kategorize edilebilir.

Esrar, 1976'dan beri Hollanda'da suç olmaktan çıkarılmıştır. Hollanda'da az miktarda uyuşturucu bulundurmak yasa dışıdır, ancak Hollandalı yetkililer sıkı bir şekilde düzenlenmiş perakendeciler aracılığıyla kişisel

kullanım ve düşük hacimli satışlar için küçük miktarlarda bulundurmaya kovuşturmamaktadır. Bununla birlikte, 5 gramdan fazla esrar veya 5 kenevir bitkisine sahip olmak sizi kovuşturmayaya açar. 2003 yılında Hollanda tıbbi esrarı yasallaştırmıştır.

Evde kenevir yetiştiriciliğine izin verilmez, ancak Hollanda hükümetine göre, kişinin 5'ten az bitkisi varsa, "herhangi bir profesyonel ticaret veya iş yürütülmesinin söz konusu olmadığı varsayılacaktır". Hollanda'da yumuşak veya sert uyuşturuculara sahip olmak, üretmek veya ticaretini yapmak yasalara aykırıdır, ancak 18 yaşın üzerindeki kişilerin uyuşturucu kullanması cezai bir suç değildir. Hollanda yasalarına göre, yumuşak ilaçlar arasında diğerlerinin yanı sıra haşhaş, esrar, uyku hapları ve yatıştırıcılar bulunur.

Birçok yabancı için sürpriz olsa da Hollanda'daki keneviri kahve dükkanlarında esrar olarak satmak aslında yasadışı değildir. Kahve dükkanlarında açıkça satılan esrar, yeraltı yetiştiricileri tarafından yasadışı olarak yetiştirilir ve kahve dükkanlarının herhangi bir zamanda tesislerinde 500 gramdan fazla olmasına izin verilmez.

Bununla birlikte, ülke suç için kovuşturma yapmıyor çünkü Hollanda'nın "yumuşak uyuşturucularla ilgili bir hoşgörü politikası var. Bu, kahve dükkanlarında yumuşak uyuşturucu satışının cezai bir suç olduğu anlamına geliyor ancak Savcılık, kahve dükkanlarını bu suçtan dolayı kovuşturmamaktadır. Hollanda, 'müsamaha kriterlerini' karşılamaları koşuluyla kahve dükkanlarında esrar satışına izin vermektedir:

Herhangi bir sıkıntıya neden olmamalıdır

Sert ilaçların satılmasına izin verilmez

Reşit olmayanlara esrar satılmasına izin verilmez

Uyuşturucu reklamının yapılmasına izin verilmez

Tek bir işlemde büyük miktarlarda (5 gramdan fazla esrar) satılmasına izin verilmez.

Kahve dükkanlarının çalışmasına izin verilip verilmeyeceğini ve kaç tanesini belirlemek belediyelere kalmıştır. Ancak son yıllarda, Hollanda hükümeti kahve dükkânı ticaretini sınırlamak ve her yıl Amsterdam ve diğer Hollanda şehirlerinden geçen turist ordularına değil, yerel pazara daha fazla odaklanmasını sağlamak için çalıştı. Amsterdam'ın yerel liderleri ayrıca kahve dükkânı ticaretini sona erdirmeye, kahve dükkanlarının geliştiği şehrin turist ağırlıklı bölgelerini simgeleyebilecek genellikle gürültülü ve keyifsiz davranışlara son verme niyetlerini de dile getirmektedirler. Kafelerde esrar satılabilir, ancak alkollü içecekler satılamaz veya tüketilemez. İlçe genelinde kahve dükkanlarının sayısı son yıllarda düşüşe geçmiştir, 2005'te 730'dan 2019'da 570'e düşmüştür. Ne olursa olsun, şu anda sadece Amsterdam'da Barney's, Bulldog, Abraxas ve Greenhouse gibi dünyaca ünlü noktalar da dahil olmak üzere yaklaşık 150 adet vardır. Kahve dükkanlarında satılan ürünler arasında esrar çiçeği, esrar ve yenilebilir maddeler, denizaşırı ülkelerden çok çeşitli Hollanda suşları ve genetiği bulunmaktadır.

1.3.31. Kuzey Makedonya

Kuzey Makedonya 2016 yılında tıbbi esrarı yasallaştırdı ve %0,2'den daha az THC içeren kenevir ürünleri ülkede tezgâhtan satın alınabilmektedir. Keyif amaçlı esrar yasadışı olmaya devam ediyor,

ancak ülkede yetişkinlerin kullanımının yasallaştırılması düşünülmektedir. Ancak keyif amaçlı esrar Kuzey Makedonya'da henüz yasal değildir. Bitkiyi tüketmek, büyütmek ve satmak altı aydan 10 yıla kadar hapis cezası getirmektedir.

Kuzey Makedonya 2016 yılında tıbbi esrarı yasallaştırdı ve Hırvatistan'dan sonra bunu yapan ikinci Balkan ülkesi oldu . Yasa, nörologlar, radyologlar, bulaşıcı hastalıklar uzmanları ve onkologlar dahil olmak üzere belirli doktorların uygun koşullara sahip hastalara kenevir yağı reçete etmesine izin veriyor. Bunlar şunları içerir:

- 1) Malign hastalıklar
- 2) Epilepsi
- 3) HIV
- 4) Multipl skleroz

Hastalar, esrar yağı ve tentürlerine (%0,2 THC'nin üzerinde) reçete ile eczanelerden ulaşabilirler. Kenevir çiçeğinin tıbbi amaçlar için yasal olup olmadığı belirsizdir.

1.3.32. Norveç

Norveç eğlence amaçlı keneviri yasallaştırmadı ancak tipik olarak 15 gramdan az bulundurmamak basit bir para cezasıyla cezalandırılıyor. Ayrıca, 2017'de Norveç parlamentosu, uyuşturucu politikalarının odağını tedaviye kaydırarak, uyuşturucu kullanımını suç olmaktan çıkaran bir tedbir lehinde oy kullandı. Şubat 2021'de Norveç hükümeti, 10 grama kadar esrar bulundurmanın artık yasa uyarınca cezalandırılmayacağı, bulundurmamayı suç olmaktan çıkarmak için bir yasa tasarısı önerdi. Ancak sadece iki ay sonra, hareket Norveç'in ana

muhalefet partisi tarafından engellenmiştir. Norveç yasalarına göre, yasadışı uyuşturucu üretmek, ithal etmek veya kaçakçılık yapmaktan suçlu bulunan herkes 2 yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilirken, ağır vakalarda ceza 15 yıla kadar çıkabiliyor. Ne olursa olsun, tüketim veya bulundurma gibi küçük esrar ihlalleri genellikle basit bir para cezasıyla cezalandırılır.

2018'den bu yana, Norveç İlaç Kurumu, kurum tarafından onaylanan doktorların hastalara vaka bazında tıbbi esrar reçete etmesine izin vermektedir. Ancak doktorun, geleneksel ilaçların neden hasta için yeterli olmayacağına ve hastanın neden tıbbi esrardan fayda görebileceğine dair değerlendirmelerine dair gerekçe sunması gerekmektedir. Bugün itibariyle, Norveç'teki hastalar için mevcut olan tek esrar bazlı ilaç Sativex'tir, ancak hastalar Marinol ve Cesamet gibi ürünleri kullanmak için başvurabilirler.

1.3.33. Polonya

Keyif amaçlı esrar Polonya'da yasal değildir ve bitki yasal olarak hala bir narkotik olarak kabul edilmektedir. Ülkenin katı yasak yasaları var ve bunları ihlal etmek para cezaları veya ağır hapis cezalarıyla sonuçlanabilir. Polonya, 2017 yılında bir dizi tıbbi durum için bir dizi kenevir ürününün reçetelenmesine izin veren bir tıbbi kenevir programı oluşturmuştur.

Polonya, Avrupa'da muhafazakâr bir ülke olarak ün kazanmıştır ve bu tutum esrara da yansımaktadır. Halkın esrar tüketimi nadirdir ve sigara içen Polonyalılar genellikle kendi evlerinin mahremiyetinde yaparlar. Bitki ülkede derin köklere sahipken ve tarih boyunca kullanılırken, 20.

yüzyılda yasaklandı. 1950'lerde yasaklanmadan önce, Polonya güçlü bir kenevir endüstrisine sahipti, ancak Polonya hükümeti sadece son zamanlarda kenevir bitkilerini tekrar yetiştirme fırsatını açtı.

Polonya'da esrar (veya başka bir yasadışı madde) ile yakalanmak, üç yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilenize anlamına gelir. Savcılar, az miktarda kişisel esrar için suçlamaları reddetme yeteneğine sahip olsalar da bunu yapmak zorunda değiller. Çok miktarda esrarla yakalanırsanız veya polis satmak istediğinizden şüphelenirse, altı aydan 12 yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilirsiniz.

Tıbbi esrar Polonya'da 2017'den beri yasaldır. Hastaların esrar ürünleri alabilmeleri için doktor reçetesi ve bölgesel bir ilaç müfettişinden izin almaları gerekir. Reçeteler türe özgüdür ve 15.000 eczaneden birinde doldurulabilir, ancak bunlar kentsel alanlarda kırsal alanlara göre daha kolay bulunur. Nitelikli koşullar arasında kronik ağrı, multipl skleroz, spastisite, kemo kaynaklı mide bulantısı ve tedaviye dirençli epilepsi yer alır. Ancak bu kapsamlı bir liste değildir ve diğer niteleyici koşullar doktorun takdirine bırakılmıştır. Eczaneler çiçek, tentür, reçine, konsantre, yağ ve bitkisel olmayan ilaç formları satabilir.

Polonya'nın tıp programında da tedarik sorunu var. 2022 yılına kadar Polonya'da hiç kenevir yetiştirilmiyordu, bu nedenle tüm ürünlerin ithal edilmesi gerekiyordu ve bu da hastaların ilaca erişebilmesinde büyük gecikmelere yol açtı. Mart 2022'de, Polonya'da tıbbi ürünler için kenevirin yetiştirilmesine, toplanmasına ve işlenmesine izin veren yeni bir yasa çıkarılarak, tıbbi hastalar için Polonya merkezli bir tedarik zincirine doğru ilk adımlar atıldı.

1.3.34. Portekiz

2001 yılında, uyuşturucu kullanımını çevreleyen en ilerici sosyal hareketlerden birinde, Portekiz, kenevir de dahil olmak üzere tüm uyuşturucuları suç olmaktan çıkardı. Portekiz hükümetinin esrarı teşvik etmek istediği anlamına gelmiyor. Daha ziyade, önde gelen sosyal sorununa ve rekor düzeyde yüksek uyuşturucu oranlarına yaratıcı ve liberal bir yaklaşım benimsedi. Karar, bağımlıları rehabilite etmeye yardımcı olma ve onlara hapis cezası ile hizmet etmek yerine başa çıkma araçları verme seçimiyle motive edildi.

Portekiz'de eğlence amaçlı esrar ekmek, satmak, bulundurmak, satın almak veya içmek yasa dışıdır. Bununla birlikte, eğlence amaçlı kullanım suç olmaktan çıkarıldığından, 20g veya daha az çiçekle bulunursa, cezai suçlamalarla karşı karşıya kalmazsınız. Portekiz'in ulusal uyuşturucu koordinatörü Joao Goulao, kararla ilgili şunları söyledi: “Suç olmaktan çıkarma her şey için çözüm değildir, ancak bağımlılığı diğer hastalıklarla aynı onura sahip bir hastalık olarak düşündüğümüzde her şey çok daha kolaydır.” Ayrıca 2018 itibariyle Portekiz'de tıbbi esrar kullanımı yasal hale getirildi. Esrar ruhsatına sahip hastalar, Portekiz'de ruhsatlı eczanelerden ve dispanserlerden tıbbi esrar temin edebilir.

1.3.35. Romanya

Eğlence amaçlı esrar Romanya'da yasa dışıdır. Ülke, 2013 yılında %0,2'den az THC içeren tıbbi esrarı teknik olarak yasallaştırdı ancak ulusal bir program oluşturmadı. Programı genişletmek için 2019'da

başka bir yasa tasarısı çıkarıldı; 2022 itibariyle, hala taslak halinde beklemektedir.

Romanya'da esrarın tarihsel kullanımına rağmen, bitki 1928'den beri yasa dışıdır. Uyuşturucu bulundurma cezası, söz konusu uyuşturucu türüne göre değişir, ancak esrar "yüksek riskli bir uyuşturucu" olarak kabul edilir ve bulundurma, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile tecziye edilir. Kişisel kullanım için esrarla yakalanan insanlar, "entegre bir yardım programına" katılarak hapis cezasından kaçınabilirler. Esrar satmak, 12 yıla kadar hapis cezası anlamına gelebilir.

Öte yandan Romanya tıbbi keneviri 2013 yılında teknik olarak yasallaştırdı. Hastalara Sativex gibi farmasötik marihuana reçetesi verilebilir. Tıbbi esrar yetiştirmek, ithal etmek ve satmak, devlet kontrolü altında yasaldır. Bununla birlikte, hastaların katılabileceği yerleşik bir tıbbi program olmadığı için bu yasallaştırma teknik bir ayrıntıdır. 2019'da Romanya Parlamentosu'nda, tıbbi programı genişletecek ve ölümcül hastaların kenevir çiçeği, özleri, reçinesi ve tentürlerine maksimum %20 THC düzeyiyle erişmesine izin verecek yeni bir tıbbi esrar yasa tasarısı sunuldu. Nisan 2022 itibariyle, yasa halen Temsilciler Meclisi'nde taslak aşamasındadır.

1.3.36. Rusya

2004 yılında Rusya, uyuşturucu yasalarını 20 grama kadar esrar bulundurmaya idari bir suç haline getirmek ve hapsedilmek üzere revize etti. Ülke, Şubat 2006'da hükümetin Mayıs 2004'te 231 sayılı RF Hükümet Kararnamesi'ni iptal etti ve böylece miktarı 6 grama düşürdü. O zamandan beri, 6 gram veya daha fazla esrar "büyük miktar" olarak kabul edilir ve 100 gramdan fazlası "son derece büyük miktar" olarak

kabul edilir. Her ikisi de hapis cezasına çarptırılabilir. Haziran 2019 itibariyle, The Moscow Times, Rusya'nın Avrupa'da uyuşturucu suçlarından dolayı hapsedilen kişi başına düşen en yüksek insan sayısına sahip olduğunu bildirdi. Kasım 2019'da Rus haber ajansı Interfax, Rusya Sağlık Bakanlığı'ndan Yevgeny Bryun'un "Rusya'da tıbbi esrar kullanımlarının araştırıldığını" ancak esrarın "psikoza neden olmayan bir çeşit bulunmadıkça" yasallaştırılmayacağını söylediğini aktardı. Bryun ayrıca, esrar içen kişilerin yüzde 1-3'ünün şizofreni dahil olmak üzere ciddi psikoz geliştirdiğini ve bu nedenle "bu durumda yasallaştırmanın söz konusu olmayacağını" belirtti. Dört yıl önce, Rusya İçişleri Bakanlığı'nın uyuşturucuyla mücadele idaresi başkanı, bakanlığın tıbbi amaçlar da dahil olmak üzere esrarın yasallaştırılmasını desteklemediğini belirtmiştir.

San Marino: Tıbbi esrarın sınırlı bir türü 2016'dan beri San Marino'da yasaldir. 2019'da yasallaştırma çağrısı yapan bir vatandaş girişimine rağmen, eğlence amaçlı esrar yasal değildir. San Marino, her tarafı İtalya ile çevrili dağlık bir mikro devlettir. 2019'da Parlamento, bir vatandaşın esrarın eğlence amaçlı kullanımını düzenleme önerisini onayladı, ancak Mart 2020'de İtalya'nın liderliğini takip etmeyi bekleyeceklerini söyleyerek geri adım attı. Girişim, 30 grama kadar kişisel mülkiyete ve evde büyüme için dört bitkiye izin verecekti.

Yasa dışı statüsüne rağmen San Marino'da esrar kullanımı nadir değildir ve birçok ziyaretçi bitkiyi kolayca elde edebilmektedir. Bununla birlikte, yasalar hafif uyuşturucular ve sert uyuşturucular arasında ayırım yapmamaktadır. Halkın içinde esrar içmek veya esrarla yakalanmak,

zulanıza el konulmasına neden olabilir veya ne kadar sahip olduğunuza bağlı olarak tutuklanabilirsiniz. 2016 yılında bir vatandaş inisiyatifiyle kurulan hastalar, multipl skleroz, omurga yaralanmaları ve nöropatik ağrı gibi bir dizi onaylanmış durumu tedavi etmek için Sativex gibi esrar bazlı ilaçlar satın alabilir. Bu ilaç, ülke sakinlerine ücretsiz olarak sağlanmaktadır. Programa kenevir çiçeği veya evde yetiştirilen ürünler dahil değildir.

1.3.37. Sırbistan

Eğlence amaçlı ve tıbbi esrar Sırbistan'da yasa dışıdır. 2015'te Sırbistan tıbbi kenevire yönelik daha liberal yaklaşımı onaylıyor gibi görüldü, ancak o zamandan beri geri adım attı ve cezaları ikiye katladı. Kişisel kullanım için bulundurmamak üç yıla kadar hapis cezasına çarptırılır, ancak küçük vakalarda ceza geri alınabilir. Esrar Sırbistan'da yasa dışıdır ve Ceza Kanunu esrar ile eroin gibi diğer uyuşturucular arasında hiçbir ayırım yapmamaktadır. Yasa, kişisel kullanım veya küçük miktarlar için üç yıla kadar, daha büyük miktarlar için 10 yıla kadar ve yetiştirme veya satış için 12 yıla kadar hapis cezası öngörüyor.

1.3.38. Slovakya

Slovakya'da, eğlence amaçlı esrar yasadışıdır ve "kişisel kullanım için normal tek dozun üç katı" bulundurmamak beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılabilir. Eski Başbakan Robert Fico, sınırlı esrarın yasallaştırılmasına destek vermiş olsa da bu tür hareketler son yıllarda politikacılar tarafından reddedildi. Şu anda onaylanmış tek tıbbi esrar ürünü, multipl skleroz ile ilişkili spastisite için Sativex'tir. Ülke ayrıca CBD'yi 2019'te yasaklı maddeler listesinden çıkarma girişimlerini de reddetmiştir.

1.3.39. Slovenya

Keyif amaçlı esrar Slovenya'da yasa dışıdır ancak kişisel kullanım için az miktarda esrar bulundurmamak suç sayılmaz. Tıbbi esrar teknik olarak yasal değildir ancak kanabinoid bazlı ilaçlar yasaldır. Esrar, Slovenya'daki en popüler yasadışı uyuşturucudur ve genç yetişkin nüfusun tahmini% 10'u katılmaktadır ve ülke oldukça ilerici esrar yasalarına sahiptir. 2014 yılında Slovenya hükümeti, kişisel mülkiyetin artık cezai bir suç olmadığını düzenleyen yeni bir zarar azaltma planını onayladı. Aynı yıl, hükümet kannabinoidleri tıbbi kullanıma sunmak için yeniden sınıflandırdı. Slovenya, endüstriyel kenevir yetiştirme konusunda uzun bir geçmişe sahiptir. Yine de resmi olarak pazar sadece 19 yaşında, çünkü ülke 2004 yılında AB'ye katıldı ve böylece AB kenevir düzenlemelerine uygun hale geldi.

Kişisel kullanım için az miktarda esrar bulundurmamak cezai bir suç olarak kabul edilmez. Hapis cezası yerine, suçlular birkaç yüz Euro para cezası ödemek zorundadır (kesin miktar miktara göre değişir). Bulundurmamak suç olmasa da bitki yetiştirmek ve satmak suçtur. “Uyuşturucu madde imal ve kaçakçılığı yaptığı” veya “uyuşturucunun içilmesine yardımcı olduğu” tespit edilen kişi 1 ila 15 yıl arasında hapis cezası ile cezalandırılabilir. Uyuşturucuyu tüketim amacıyla sunmak veya küçüklere uyuşturucu sunmak, altı aydan sekiz yıla kadar hapis cezası getirebilir.

1.3.40. İspanya

Esrarın İspanya'daki yasal statüsü karmaşıktır. Tıbbi kenevire erişmenin yasal bir yolu yoktur ve eğlence amaçlı kenevirin yasallığı, bireysel

duruma bağılı olarak büyük ölçüde değişebilir. İspanya'da tohum ve yetiştirme ekipmanı satın almak yasal olsa da esrar satmak yasa dışıdır. Esrar bulundurmak ve tüketmek suç olmaktan çıkarılmıştır, ancak açıkça yasal değildir. Yasanın tipik bir yorumu, evde özel tüketim için yetiştirilmesine izin verir ancak halkın görebileceği yerlerde büyüyen kenevir bitkisi "idari suç" olarak kabul edilir ve ağır para cezalarıyla sonuçlanabilir. Esrar bulundurmak veya esrar içmek yasal bir ceza getirmez, ancak halka açık bir alanda içilemez. Ayrıca İspanya, tıbbi ve bilimsel kenevir araştırmaları için lisans veriyor, ancak bunlar çok azdır.

İspanya'nın esrar kulüpleri, ülkedeki esrarın yasal statüsüne benzersiz ve oldukça kafa karıştırıcı bir dalgalanma sunuyor. İspanya'nın esrar kulüpleri, Amsterdam'daki kahve dükkanlarına benzer kuruluşlardır. Teknik olarak yasal olmasalar da özel tüketime yönelik kanun boşluğu altında çalışırlar. Bununla birlikte, bu kulüplerin kahve dükkanlarından birkaç önemli farkı vardır. İlk olarak, çoğu üyelik ve üyelik ücretlerinin ödenmesini gerektirir. İspanya'nın esrar etrafındaki karmaşık yasaları nedeniyle, birçoğu halka açık bir şekilde reklam vermemektedir, bu nedenle potansiyel üyeler ağızdan ağıza reklamcılığa güvenmelidir. Bazı kulüpler yalnızca önceki üyeler tarafından yönlendirilen kişilere izin verirken, bazıları yalnızca İspanyol vatandaşlarına izin verir. Hepsi arasındaki ortak nokta, üyelerin kendi esrarlarını getirmemeleridir. Bunun yerine, kulüp tarafından yerinde satılan esrar satın alıyorlar.

Son yıllarda İspanya, ülkedeki esrar kulüpleri aracılığıyla Avrupa'da mevcut esrar merkezi olarak Hollanda'ya rakip olmuştur. Bu kulüpler, Katalonya'da büyük bir konsantrasyonla ülkenin her yerinde bulunur. İspanyol tohum bankası Dinafem, yaptığı bir paylaşımda, İspanya'daki

sosyal esrar kulüplerinin, aktivistlerin esrarın halkın tüketimi yasağına karşı yıllarca mücadele etmek için yıllarca çalıştıktan sonra 2001 yılında “Barcelona Esrar Tadımcıları Kulübü”nün kurulmasıyla başladığını belirtti. Kulüplerin tam sayısını tespit etmek zor olsa da ülkede yaklaşık 400 esrar sosyal kulübü olduğu ve yalnızca Barselona’da tahminen 268 kulüp olduğu düşünülüyor.

Hem yerel halk hem de turistler arasında popüler olan İspanya'nın esrar kulüpleri, Hollanda'daki kafeler gibi bir tür yasal gri alanı işgal ediyor. İspanyol yasaları özel tüketimi yasaklamadığından ve kulüpler özel kuruluşlar olarak kabul edildiğinden, az çok serbestçe faaliyet gösterebilmişlerdir. Aynı zamanda, kulüplerde bulunan esrarın fiili olarak yetiştirilmesi, taşınması ve işlenmesi yasal değildir.

İspanya'da tıp uzmanlarının esrar reçete etmesi için yasal hükümler yoktur. Ancak İspanya'da eğlence amaçlı kenevirin suç olmaktan çıkarılması ve çeşitli yasal boşluklar, kenevire erişimin tıbbi kenevirin yasa dışı olduğu diğer yerlere göre daha kolay olduğu anlamına geliyor. İşleri daha da karmaşık hale getirmek için, İspanya diğer ülkeler için tıbbi kenevir yetiştiriyor. *Medical Plants SLU*, tıbbi kenevir çiçeği yetiştirmeye ve ihraç etmeye resmi olarak yetkili ancak İspanyol vatandaşlarına tedarik etmeye yetkili olmayan şirketlerden biridir. İspanya'da bir kişi tıbbi esrar almak isterse izleyebileceği birkaç yol vardır. Bir THC/CBD oral spreyi olan Sativex ve bir CBD nöbet önleyici ilaç olan Epidolex için reçete almak mümkündür. Bununla birlikte, bu ilaçlar için reçeteler koşullarla sınırlıdır. Tıbbi kenevir arayan kişiler için başka bir seçenek de onu kendileri yetiştirmektir. İspanyol yasaları,

yetiştirme ekipmanının satın alınmasına izin veriyor ve kişisel kullanım için en fazla iki bitkinin yetiştirilmesini suç olmaktan çıkardı. Bir esrar kulübüne katılmak, özellikle durumunuz belirli bir tür veya ürün gerektiriyorsa, başka bir seçenektir. İspanya'da yaşıyorsanız, Katalonya'ya taşınmayı da düşünebilirsiniz. Komşu, bağımsız yargı yetkisi, eğlence amaçlı esrar da dahil olmak üzere esrarı tamamen yasallaştırdı. Yerel yasadışı tedarikçilerden esrar satın almak istiyorsanız, bitki İspanya'da 'ganja' olarak bilinir.

1.3.41. İsveç

Eğlence amaçlı esrar, katı, hatta “baskıcı” uyuşturucu politikalarının ülkenin ilerici imajıyla çeliştiği İsveç'te yasa dışıdır. İsveç 2012 yılında tıbbi esrarı yasallaştırdı ancak program oldukça kısıtlayıcı ve İskandinav ülkesi henüz eğlence amaçlı esrarı yasallaştırmadı. Ayrıca İsveç, CBD ile ilgili en katı politikalarından bazılarını sahiptir. 2019'da ülkenin Yüksek Mahkemesi, herhangi bir THC içeren CBD yağının narkotik bir müstahzar olduğuna ve ülkenin narkotik kontrol yasalarının kapsamına girdiğine karar verdi.

Ayrıca, ülke 2012'de tıbbi nedenlerle esrar kullanımını yasallaştırmış olsa da yalnızca beş yıl sonra ülke, hastaların Hollandalı kenevir tedarikçisi Bedrocan tarafından sağlanan düşük THC'li bir tür kenevir çiçeğini kullanması için iki lisans onayladı. Bundan önce, onaylanan tek formülasyonlar, esrardan türetilen Dronabinol ve Sativex ilaçlarıydı.

İsveç'in Narkotik Ceza Kanunu Yasası (1968: 64) uyarınca, "yasadışı olarak uyuşturucu nakleden" veya "uyuşturucu bulunduran, kullanan veya başka bir şekilde ele alan herkes, kasıtlı olarak hareket etmişse, narkotik uyuşturucu suçundan üç yıldan fazla olmamak üzere hapis

cezasına çarptırılır." Esrar bulundurmak gibi küçük uyuşturucu suçları için, ceza para cezası veya altı aya kadar hapis cezası içerebilir.

1.3.42. İsviçre

2012 yılında İsviçre, esrar bulundurmayı suç olmaktan çıkardı ve 1 Ekim 2013'ten bu yana, 10 grama kadar esrar bulundurmak, 100 CHF (107.8 \$) para cezasına tabidir. 18 yaşın altındaki reşit olmayanlar, İsviçre çocuk ceza hukuku uyarınca yasal işlemlerle karşı karşıya kalabilirler. 2011'den bu yana, % 1'e kadar THC içeren esrar ürünleri İsviçre'de yasaldir ve "Esrar Işığı" ürünlerinde büyüyen bir pazara yol açmaktadır.

Eylül 2020'de İsviçre parlamentosu, eğlence amaçlı esrar içeren pilot programlara izin veren düzenlemeleri kabul etti. Pilot programlar her biri bir belediye ile sınırlı olacak ve onaylanmış satış noktalarında maksimum 5.000 kayıtlı katılımcıya kadar % 20'ye kadar THC içeren esrar sağlayabilecektir. Takip eden Eylül ayında, Zürih'in pilot çalışmaya katılan ilk şehir olacağı açıklandı. Haziran 2020'de yapılan bir röportajda, İsviçreli bir uyuşturucu politikası uzmanı Marijuana Business Daily'ye, pilot programın arkasındaki bilimsel sürecin beş yıl sürmesinin beklendiğini ve her şey planlandığı gibi giderse, yetişkinler için tam eğlence amaçlı esrar yasallaştırma konusunun 2030 yılına kadar tartışılabileceğini söyledi. İsviçre Yasaları uyarınca, Federal Halk Sağlığı Dairesi, başkanlık eden bir doktorun hastanın rızasıyla Federal Halk Sağlığı Dairesi'ne başvuruda bulunması durumunda, yasaklanmış narkotiklerin (esrar dahil) tıbbi kullanımı için özel izinler verebilir. Şu anda İsviçre'de tıbbi esrar hastaları için onaylanmış yalnızca iki esrar bazlı ilaç vardır – Sativex ve Dronabinol. Tıbbi esrar izniyle, bir hasta

bu ilaçlara sahip olabilir, bunları kullanabilir ve bunlara katılımcı eczanelerden erişebilir. İsviçre yasaları, onaylı tıbbi esrar hastalarının kendi kişisel kullanımları için esrar yetiştirmelerine izin vermemektedir.

1.3.43. Ukrayna

Eğlence amaçlı esrar Ukrayna'da yasal değildir, ancak 5 grama kadar esrar bulundurmaktan çıkarılmıştır ve sınırlı ancak genişleyen bir tıbbi program vardır. Yasadışı statüsüne rağmen, Ukrayna'nın birçok sakini esrar konusunda rahat bir yaklaşıma sahiptir. İnternette hızlı bir arama, başkent Kiev'de esrarı elde etmenin genellikle ne kadar kolay olduğunu size gösterecektir. Halka açık parklarda esrar içmek nadir değildir ve birçok ziyaretçi tomurcuk almayı nispeten kolay bulduğunu bildirmektedir. Bu bilgilerin 2022 Rus işgalinden önce Ukrayna'ya ait olduğunu ve bugün ziyaretçilerin deneyimi için doğru olmayabilir.

Ukrayna'nın mevcut bir tıbbi esrar programı vardır, ancak ürüne erişim son derece sınırlıdır. Haziran 2022 itibarıyla Ukrayna Sağlık Bakanı, tıbbi esrarı 50'den fazla koşul için tamamen yasallaştırmak için bir yasa tasarısı çıkardı. Şimdilik, esrar içeren sadece birkaç uyuşturucu halkın kullanımına sunulmuştur; nabilon, nabiximols ve dronabionol. Hepsi maliyet engelleyicidir ve kanabinoidlerin sadece kimyasal kopyalarını içerir. Epidiolex şu anda mevcut değildir, ayrıca herhangi bir bitki veya bitki kaynaklı kanabinoidler de mevcut değildir. Reçete almak mümkün olsa da doktor bulmak, reçete almak ve tıbbi esrar ürünleri bulmak zor bir süreçtir.

Ukrayna'da kenevir bitkilerinin yetiştirilmesi ve satışı yasa dışıdır. 10 bitkiye kadar yetiştirmek para cezası ile idari bir ihlaldir ve 10 – 50 bitki

para cezası ve 6 aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır. 5 grama kadar bulundurmamak suç olmaktan çıkarılmıştır. Ukrayna'daki polislerin yanı sıra hoşgörülü olduğu veya esrar tüketimini görmezden gelmek için rüşvetlere açık olduğu bilinmektedir. 10 – 60 gram taşıyorsanız, esrarınıza el konulabilir ancak 60 gramdan fazla taşımak sizi satış suçlamasıyla karşı karşıya kalma riskine sokabilir.

1.3.44. Birleşik Krallık

Birleşik Krallık, Kasım 2018'de tıbbi esrarı yasallaştırdı ancak program ilaca erişim ve hastaların onayı ile ilgili eleştiri konusu olmaktadır. İngiltere hükümeti 2004 yılında esrarı B Sınıfı bir uyuşturucudan C Sınıfı bir uyuşturucuya yeniden sınıflandırma kararı almış ancak karar 2009 yılında iptal edilmiştir.

Esrarla ilgili yasalar, ülkenin esrar ve diğer uyuşturucuları kapsayan bir dizi düzenlemeyi listeleyen 1971 tarihli Uyuşturucuların Kötüye Kullanımı Yasası kapsamındadır. B Sınıfı uyuşturucu bulundurmanın cezası 3 ay veya 2.500 £ (3.391 \$) para cezası ve suçlanması halinde beş yıla kadar hapis cezasıdır. B Sınıfı bir uyuşturucu için, sulh ceza mahkemesinde esrar veya esrar reçinesi üretimi veya tedariki için verilen azami ceza 6 veya 12 ay veya her ikisinin öngörülen toplamı veya 14 yıla kadar hapis ve/veya suçlanması halinde para cezasıdır. Başkasına tedarik kastıyla bulundurmamak da aynı cezalara sahiptir. Kenevir ekimi Birleşik Krallık'ta yasa dışıdır ve bir sulh mahkemesinde karar verilirse, ekim için basit ve seri ceza 6 aydan 12 aya kadar veya her ikisi birden olabilir. Bir iddianamenin ardından suçlu bulunursa, sanık 14 yıl hapis ve/veya para cezasına çarptırılabilir. Yasa, bina sakinlerinin esrar içmek gibi belirli

faaliyetlere izin vermesinin de yasa dışı olduğunu belirtmektedir. Öte yandan 2018 tıbbi kenevir düzenlemeleri kapsamında esrar bazlı ürünler aşağıdaki üç yönergeyi karşılamalıdır:

- 1) Ürün kenevir, kenevir reçenesi, kanabinol veya bir kannabinol türevidir veya içerir
- 2) İnsanlarda tıbbi kullanım için üretilmiştir.
- 3) Bir tıbbi ürün veya bir tıbbi ürünün bir bileşeni olarak düzenlenmiş bir üründür.

Birleşik Krallık dışından özel reçetelere kanunen izin verilmez. Birleşik Krallık'taki bir hastaya tedarik edilen insanlarda tıbbi kullanıma yönelik esrar bazlı tüm ürünler (yağ, çiçek veya kapsüller) Tıbbi Sağlık Kurumu ve İçişleri Bakanlığı tarafından onaylanmalı ve ruhsatlandırılmalıdır.

İngiltere'de tıbbi esrar reçetesi almak için, potansiyel bir hasta, Genel Tıp Konseyi Uzman Sicilinde listelenen bir danışman olan ve hastanın tıbbi esrarla tedavi etmek istediği sağlık durumunda uzmanlaşmış bir doktordan randevu almalıdır. Doktor, hastanın tıbbi kayıtlarına bakacak ve önceki tedavilerin neden işe yaramadığını ve sağlık durumunun hastanın yaşamını nasıl etkilediğini soracaktır. Hekim reçeteyi doldurmayı kabul ederse, uzman bir eczane tarafından doldurulabilir. Özel Sağlık danışmanları, tıbbi esrarı aşağıdakiler de dahil olmak üzere çok çeşitli sağlık koşulları için değerlendirebilir:

- 1) Kronik ağrı
- 2) fibromiyalji
- 3) Artrit
- 4) Dejeneratif disk hastalığı

- 5) sinir koşulları
- 6) Omurilik yaralanması/hastalığı
- 7) Ameliyat sonrası ağrı
- 8) Kemoterapi nedeniyle mide bulantısı ve kusma
- 9) kanser ağrısı
- 10) Alzheimer hastalığı belirtileri
- 11) Kronik yorgunluk sendromu
- 12) Epilepsi
- 13) migren
- 14) Motor nöron hastalığı
- 15) Multipl skleroz
- 16) Kas distrofisi belirtileri
- 17) Parkinson belirtileri
- 18) Nöbetler
- 19) Spastisite
- 20) Travmatik beyin hasarı
- 21) Endişe
- 22) Depresyon
- 23) Yeme bozuklukları
- 24) Obsesif kompulsif bozukluk
- 25) Travmatik stres bozukluğu sonrası
- 26) Stres
- 27) Uyku düzensizliği

Uyuşturucuların Kötüye Kullanımı Yasası Birleşik Krallık'ta geçerli olmakla birlikte, İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda, esrar da dahil olmak üzere uyuşturucu suçlarını uygulama biçimleri ve esrara

yönelik yaygın tutumlar bakımından farklılık gösterebilir. Nihayetinde, uyuşturucu yasalarının lafzında yapılacak herhangi bir fiili değişiklik, Westminster'ın onayını gerektirecektir.

İskoç Ulusal Partisi, Eylül 2021'de İskoçya Polisi ile az miktarda uyuşturucuyla yakalanan kişileri tutuklamamak için anlaşmaya vardığını duyurdu. Bu, her ay yaklaşık 500 kişinin İskoç polisi tarafından esrarla yakalandığını ve bir uyarı ile serbest bırakıldığını tespit eden 2019 tarihli bir raporu takip etmiştir. İskoçya'daki ilk tıbbi esrar hastaları reçetelerini 2021'de aldı ve ülkenin ilk tıbbi esrar kliniği Mart 2021'de onaylanmıştır.

2019'da Galler, yasallaştırma konusunda sessiz olsa da ilerlemenin merkeziydi. Galler Parlamentosu olan Senedd'de Ocak 2019'da düzenlenen bir etkinlikte, Kuzey Galler Polisi ve Suç Komiseri Arfon Jones'un esrarı suç olmaktan çıkarma çağrısı yer aldı. Açıklama, Kuzey Galler Polisi'nin küçük miktarlarda esrar bulunduranlar için tutuklanmayı önleyecek bir saptırma planı uygulamaya koyma kararı öncesinde geldi. Konferansta Jones, İspanyol modeline benzer şekilde Galler'de esrar sosyal kafelerinin açılmasına desteğini de dile getirdi. Öte yandan İngiltere ve Galler'de son yıllarda esrar bulundurma kovuşturmalarının sayısında istikrarlı bir düşüş olmuştur.

Kuzey İrlanda, Birleşik Krallık'ta tıbbi esrar içeren en önemli vakalardan birinin yeriydi. Hikâye, Kasım 2020'de 2018 yasası uyarınca Ulusal Sağlık Hizmeti tarafından finanse edilen tıbbi esrarı alan ilk kişi olarak tarihe geçen Tyrone Kontluğu'ndan ciddi derecede epilepsi hastası bir çocuk olan Billy Caldwell'i içeriyordu. Bu, ailenin günde 100 nöbetini tedavi etmek için tıbbi esrarı geri getirmek için Kanada'ya gittiği dört

yıllık bir mücadeleyi takip etti. Tıbbi esrar ilacı Heathrow Havaalanı'nda ele geçirildi ve yasal bir savaş başladı.

1.3.45. Vatikan

Tıbbi ve endüstriyel kenevirin İtalya'da yasal olmasına ve Vatikan Şehri'nin tipik olarak İtalya yasalarını benimsemesine karşın, bu durum esrar için geçerli değildir. Vatikan Şehri başlı başına bir ülkedir ve kenevir bitkisinin tıbbi veya kişisel faydalarını tanımamaktadır. Vatikan, Papa tarafından yönetilen bir monarşidir ve Papa Francis esrara karşıdır. Papa ve Katolik kilisesinin diğer üyeleri 2014 yılında uyuşturucu ve esrarın yasallaştırılmasına karşı çıkmıştır. Vatikan Şehri'nin tıbbi bir esrar programı yoktur. Ülkede yaşayanların neredeyse tamamı, kenevir bitkisinin birçok faydasını tanımayan Katolik Kilisesi'nin üst düzey üyeleridir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Avrupa'da Kannabidiolun Yasal Durumu

Kenevir bitkisi, 80'den fazla biyolojik olarak aktif kimyasal bileşik (kanabinoidler) içerir. Ancak en bilinenleri delta-9-tetrahidrokanabinol (THC) ve kannabidiol (CBD)'dür. Esrar cinsinin farklı taksonomik sınıflandırmaları, THC ve CBD içeriklerine göre değişmektedir. CBD, kenevirde bulunan ve çeşitli ürünlerde yer alan doğal bir kimyasal bileşiktir.

Uzun bir süre kenevir ve tüm türevleri tüm dünyada yasa dışıydı. Çoğunlukla zararlı bir uyuşturucu madde olarak görülmüş ve bu nedenle kullanılması ve yetiştirilmesi yasaklanmıştır. Ancak kanabinoidler hakkındaki bilimiz ilerledikçe kenevirin çok daha fazlasını sunduğu keşfedilmiştir (Zavrtanik, 2023). Çalışmalar, CBD tabanlı ürünlerin vücudumuza stres, kaygı, uyku kaybı ve daha fazlası ile başa çıkmak gibi çeşitli şekillerde faydalı olabileceğini göstermiştir. CBD pazarının 2023 yılına kadar 1.5 milyar Euro'nun üzerine çıkacağı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte, CBD ile ilgili en büyük tartışma farklı ülkelerdeki yasal durumunda ortaya çıkmaktadır. CBD ürünlerinin farklı ülkelerdeki yasal statüsü büyük ölçüde merbuttur ve genellikle CBD'nin psikotrop veya psikoaktif olarak kabul edilip edilmediğine göre tanımlanır. Avrupa ülkelerinin çoğu, vatandaşlarının herhangi bir yasayı ihlal etmeden CBD satın almalarını, sahip olmalarını ve kullanmalarını mümkün kılan bu iki koşulu yerine getirmektedir. CBD maddesinin yasalarca yasaklandığı açıkça belirtilmemesini sağlamak da önemlidir. Bu çalışmada sunulan ülkeler, CBD'ye yasal olarak izin verenler, izin vermeyenler ve belirsiz

bir CBD yasal statüsüne sahip olanlar olarak aşağıdaki tablo 1'de tüm ayrıntılarıyla kategorize edilmiştir.

Tablo 1. 2021'in başında Avrupa'da CBD yasal manzarası²

	Ülkeler	Yasalık durumu	THC Seviyesi
CBD'nin yasal olduğu Avrupa ülkeleri	İspanya	CBD hakkındaki İspanyol yasası, kannabidiol içeren ürünlerin kullanımına izin vermektedir. CBD yağı, %0,2 THC eşiğini aşmadığı ve kozmetik ürünü olarak etiketlendiği sürece İspanya'da tamamen yasaldir. Kişisel kullanım için kenevir yetiştirmek yasaldir.	CBD'nin kullanımı için% 0,2'den daha az THC içermesi gerekmektedir. Bu oran Bulgaristan, Hırvatistan, Kıbrıs, Danimarka, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, Letonya, Lihtenştayn, Polonya, Romanya ve Slovenya'da da uygulanmaktadır.
	Hollanda	Esrar söz konusu olduğunda, dünyadaki tüm ülkeler arasında Hollanda uzun zamandır en liberal ülkelerden biri olmuştur. Esrarın eğlence amaçlı kullanımı suç olmaktan çıkarıldı ve	Hollanda yasalarına göre, kenevir ekstraksiyonu için %0,5'ten daha az THC içerdiği sürece CBD yasaldir. CBD yasaldir, ancak yasadaki bir ayrıntı nedeniyle, kannabinoidlerin kenevir bitkisinden

² Önemli not: Bu konuyla ilgili yasalar ve yönetmelikler her zaman değişmektedir. Bu da bu konudaki herhangi bir bilginin hızla güncelliğini yitirebileceği anlamına gelmektedir.

		satışına ve kullanımına geniş çapta müsamaha gösteriliyor, ancak yalnızca lisanslı kafelerde.	izole edilmemesi gerektiğini belirten CBD yağı yasa dışıdır. Bu özel yasaya rağmen, CBD Hollanda'da hem çevrimiçi hem de mağazalarda yaygın olarak bulunmaktadır.
	Avusturya, Lüksemburg ve Çek Cumhuriyeti	Bu ülkelerin ulusal yasaları, kannabidiol içeren ürünlerin kullanımına izin vermektedir.	Bu ülkelerin ulusal yasalarına göre, CBD ürünleri %0,3'ten daha az THC içerdikleri sürece yasaldir.
	Birleşik Krallık	Birleşik Krallık'ta kenevir yetiştirmeye izin verilir, ancak yalnızca özel izinle.	CBD'deki THC seviyesi sıfır olmalıdır.
	İtalya	CBD yağı, endüstriyel kenevirden geliyorsa İtalya'da yasaldir. Kenevir ekimi de İtalya'da yasaldir.	Ulusal yasaya göre, CBD ürünleri, herhangi bir üretim noktasında THC seviyesinin %0,6'sını geçmediği sürece tamamen yasaldir.
	İsviçre	CBD hakkındaki İsviçre yasası, kannabidiol içeren ürünlerin kullanımına izin vermektedir.	İsviçre yasaları, %1'e kadar THC içeren CBD ürünlerine izin vermektedir.

	Estonya, Finlandiya ve Malta	CBD bu ülkelerde yalnızca özel izinle yasaldır.	
	Litvanya	Litvanya hükümeti CBD'yi yasallaştırırsa da işlenmesini ve pazarlanmasını yasakladı.	CBD'nin kullanımı, %0,2'den fazla THC içermemesi koşuluyla Litvanya'da yasaldır.
	İsveç, Fransa	Bu ülkelerin yasaları, hiçbir THC izi olmayan CBD ürünlerine izin vermektedir.	CBD'deki THC seviyesi sıfır olmalıdır.
Belirsiz CBD yasasına sahip Avrupa ülkeleri	Belçika, Portekiz, Norveç ve Kuzey Makedonya	THC içeren CBD'nin yalnızca yerel eczanelerden doktor reçetesiyle satın alınabileceği ülkelerdir.	
	Gürcistan	Gürcistan'da esrar, bulundurulması ve tüketilmesi açısından yasaldır, ancak esrarın yetiştirilmesi ve satışı yasa dışı olmaya devam etmektedir. Gürcistan'da CBD'nin yasalılığıyla ilgili yasalar oldukça belirsizliğini korumaktadır.	

CBD'nin yasa dışı olduğu Avrupa ülkeleri	Arnavutluk Andorra Ermenistan Belarus Bosna Hersek Moldova Monako Karadağ Sırbistan Slovakya Ukrayna		
---	---	--	--

Son birkaç yılda, dünya çapında birçok ülke yavaş yavaş belirli kanabinoidleri ve bunların özlerini yasallaştırmaktadır ve bu eğilimin devam edeceğine inanılmaktadır. Ancak neyin yasal neyin yasal olmadığını anlarken yine de ayrıntılara dikkat edilmesi gerekmektedir. Söz konusu maddelerin yasal değerleri doğru bir şekilde tanımlanmıştır ve bir ülkede yasal olan başka bir ülkede yasa dışı olabilmektedir.

Genel olarak esrara yönelik genel tutumla ilgili olarak, Avrupa uzun süredir dünyadaki en liberal yerlerden biriydi. Güzel bir örnek, esrarın eğlence amaçlı kullanımının onlarca yıldır yasal olduğu Hollanda'dır. Başka bir örnek, maddeye sahip olmanın ve madde kullanımının suç olmaktan çıkarıldığı Çek Cumhuriyeti'dir. Bir maddenin eğlence amaçlı kullanımı ve tıbbi kullanımı tamamen farklı şeyler olsa da genel olarak rahat bir tutum yine de CBD ve benzeri maddelerin daha geniş kitleler arasında itibar kazanmasına yardımcı oldu ve böylece daha erken yasallaşmasına katkıda bulundu. Son on yılda birçok ülke esrarı suç

olmaktan çıkarma sürecindeydi ve bu da CBD'nin yasallaştırılmasını kolaylaştırdı.

CBD yeni bir gıda olarak kabul edilebilirken, CBD'nin tüm AB genelinde yeni gıda olarak kabul edilmesi için Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi (EFSA) önünde bir kayıt prosedüründen geçmesi gerekmektedir. 2022 ortası itibarıyla EFSA'ya CBD ürünlerinin yeni gıda olarak tanınması için 19 başvuru yapılmıştır. EFSA, CBD'nin olası olumsuz etkileri hakkında daha fazla bilgi toplaması gerektiğine karar verdiğinden Kasım 2022 itibarıyla başvuruların hiçbiri sonuçlanmamıştır. Bunun CBD'nin güvensiz kabul edildiği anlamına gelmediğini belirtmek son derece önemlidir.

Türkiye, Esrar kullanımına yönelik olumsuz kültürel tutumların yanı sıra çok katı Esrar yasalarına sahip olmasıyla bilinir. Devlet, tıbbi kullanım ve bilimsel araştırmalar için Kenevir ekimi için bazı ödenekler vermiş olsa da hala büyük ölçüde yasa dışıdır. CBD'nin kendisi açıkça yasal veya yasa dışı değildir. Ancak herhangi bir THC izi içeren karışımlar yasa dışı kabul edilmektedir. Türkiye, uygulamanın çoğu biçimini yasaklayana kadar oldukça iddialı bir kenevir ve kenevir ürünleri üreticisiydi. Son zamanlarda Türkiye, kötü durumdaki ekonomisini canlandırmak için üretimi yeniden başlatma planları yapmıştır. Şu an itibarıyla Türkiye'deki 81 ilin 20'sinde kenevir yetiştirme izni vardır. Bunun artması beklenmekte ve bu 20 ilin dışında Kenevir yetiştirmek isteyenlere istisna sağlayacak lisanslar vardır. CBD Yağı üretimi için Kenevir yetiştirme konusunda; bu noktada konuyla ilgili net bir yasa yok. Türkiye'de %0 THC'nin üzerindeki her şey yasa dışıdır.

Öte yandan Türkiye'nin Esrar kullanımını konusunda katı bir duruşu olmasına rağmen, 2016 yılında hükümet tıbbi THC ürünlerine izin veren yasalar çıkarmıştır. Ancak tıbbi THC ürünlerini reçete edecek doktor bulmak zordur. Bunun da ötesinde, sağlık uzmanları arasında bile hangi ürünlerin yasal olup hangilerinin olmadığı konusunda büyük bir kafa karışıklığı vardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. Türkiye’de Kenevir Üretimi ve Kullanımı

Endüstriyel kenevir gerçekten de Anadolu coğrafyasına yabancı bir ürün değildir. O dönemde ABD yönetiminin baskısına rağmen esrar üretimini azaltmak istemeyen dönemin Başbakanı Süleyman Demirel’in başkanlığındaki -Türk ordusunun 1971 muhtırası ile devirdiği 32. Demirel hükümeti dönemine kadar-, Türkiye, dünyadaki en büyük esrar üreticilerden biriydi. Askeri muhtıranın ardından, dönemin Başbakanı Nihat Erim, farklı bir esrar çeşidi olan haşhaş ekimini yasakladı. Üç yıl sonra 1974’te Başbakan Bülent Ecevit ve merhum Necmettin Erbakan ile koalisyonu haşhaş üretimine yeniden başladı ve bunu ABD ambargosu izledi.

1970’lerde sıkı esrar karşıtı yasalar çıkarılana kadar Türkiye’nin nemli Karadeniz bölgesinde endüstriyel kenevir yetiştirilmekteydi. Bugün pek çok kişi politikadaki değişikliği ABD’nin baskısına bağlamaktadır. Esrar şu anda bile bir tabu konusu olmaya devam etmekte ve eğlence amaçlı kullanım için verilen cezalar iki yıl hapis cezasına kadar çıkabilmektedir. Türkiye’de kenevir kâğıdı ve tekstil üretimi devam ederken bu fabrikaların sonuncusu 2000 yılında Hindistan gibi yerlerden ithal edilen daha ucuz petrol bazlı malzemelerle rekabet edemediği için kapanmıştır.

Şekil 1. Türkiye’de izin verilen kenevir ekim alanları³

2019’da ekonomik bir krizle boğuşan ve çeşitlendirmenin yollarını arayan siyasal iktidar, bir zamanlar patlayan kenevir ihracat endüstrisini eski haline getirmek umuduyla ülkenin kenevir üretimini artırmak için adımlar atacağına dair sürpriz bir açıklama yapmıştır (Independent Türkçe, 2019).

Öte yandan kenevirin uyuşturucu mamulü olan esrar ile ilgili Türkiye’deki yasal manzaraya bakıldığında şunlar göze çarpmaktadır: Esrar kullanımına yönelik olumsuz kültürel tutumların yanı sıra çok katı Esrar yasalarına sahip olmasıyla bilinir. Devlet, tıbbi kullanım ve bilimsel araştırmalar için Kenevir ekimi için bazı ödenekler vermiş olsa da hala büyük ölçüde yasa dışıdır. CBD’nin kendisi açıkça yasal veya yasa dışı değildir. Ancak herhangi bir THC izi içeren karışımlar yasa

³ Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca 2016’da yürürlüğe giren yönetmelik hükümleri uyarınca Türkiye’de kenevir tarımına izin verilen 19 il arasına 2019 yılındaki düzenleme ile Sivas da dahil edilmiştir.

dışı kabul edilmektedir. Türkiye, uygulamanın çoğu biçimini yasaklayana kadar oldukça iddialı bir kenevir ve kenevir ürünleri üreticisiydi. Son zamanlarda Türkiye, kötü durumdaki ekonomisini canlandırmak için üretimi yeniden başlatma planları yapmıştır. Şu an itibariyle Türkiye'deki 81 ilin 20'sinde kenevir yetiştirme izni vardır. Bunun artması beklenmekte ve bu 20 ilin dışında Kenevir yetiştirmek isteyenlere istisna sağlayacak lisanslar vardır. CBD Yağı üretimi için Kenevir yetiştirme konusunda; bu noktada konuyla ilgili net bir yasa yok. Türkiye'de %0 THC'nin üzerindeki her şey yasa dışıdır. Ayrıca Türkiye'nin Esrar kullanımı konusunda katı bir duruşu olmasına rağmen, 2016 yılında hükümet tıbbi THC ürünlerine izin veren yasalar çıkarmıştır. Ancak tıbbi THC ürünlerini reçete edecek doktor bulmak zordur. Bunun da ötesinde, sağlık uzmanları arasında bile hangi ürünlerin yasal olup hangilerinin olmadığı konusunda büyük bir kafa karışıklığı vardır.

3.2. Türkiye'de Kenevir Yetiştiriciliğine Yönelik Mevzuat ve Uygulamalar

Türkiye'de kenevir yetiştiriciliği, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Yasası'na dayandırılarak 29 Eylül 2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Kenevir Yetiştiriciliği ve Kontrolü Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca yapılmaktadır. Mezkûr Yönetmelik çerçevesinde önceden izin alınmak şartıyla Türkiye' de 20 ilde ve bu illerin ilçelerinde kenevir yetiştirilmektedir. Kenevir yetiştiriciliğine izin verilen iller ise şunlardır: Amasya, Antalya, Bartın, Burdur, Çorum, İzmir, Karabük, Kastamonu, Kayseri, Kütahya, Malatya, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Sivas, Tokat, Uşak, Yozgat ve Zonguldak'tır. Bilimsel

araştırma amacıyla ana veya tali bitki olarak kenevir yetiştiriciliğine, belirlenen iller dışında da Tarım ve Orman Bakanlığınca izin verilebilmektedir. Yapısındaki uyuşturucu madde oranından dolayı kontrollü ekilmesi gereken kenevirle ilgili Türkiye'deki mevzuata bakıldığında, lif, sap ve tohumunun amacı dışında yetiştirilmesi yasaklanırken, bilimsel araştırmalarla THC'si düşük kenevir çeşitlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Kenevir yetiştirmek isteyen üreticiler, Yönetmelik kapsamında her yıl 1 Ocak-1 Nisan tarihleri arasında yetiştiricilik yapacakları yerin en büyük mülki idare amirliğine başvurarak onay almaları gerekmektedir. Başvuru sırasında; “Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) kaydı, araziye ait kroki ve bilgiler, çiftçinin daha önce izinsiz kenevir ekme, uyuşturucu imal etme, dağıtma, ticaretini yapma veya kullanma suçu işleyip işlemediğine bakılıyor ve yönetmelik amacına uygun hareket edeceğine dair belgeler” mutlaka istenmektedir.

İl veya ilçe tarım müdürlüğü yetkilileri, yetiştiricilik yapılacak yeri, başvuruda ibraz edilen belgeleri dikkate alarak yerinde incelemekte ve araziye kontrol etmektedir. Kenevir yetiştiriciliği yapılacak alanın bulunduğu bölge, bu bölgenin yerleşim yerine veya ana yollara olan uzaklığı, arazinin bulunduğu topografik koşullar ile personel ve ekipman durumu açısından yetiştiricilik yapılacak yerin etkin bir şekilde kontrol edilebilme imkânı da ayrıca dikkate alınmaktadır. Uygun görülen müracaatlara il veya ilçe tarım müdürlüğünün teklifi, başvuru mahallin en büyük mülki idare amirinin (illerde valilerin ilçelerde kaymakamların) onayı ile en fazla, bir üretim dönemi için yetiştiricilik

izin belgesi düzenlenmektedir. İzin belgesinin bir örneği daha sonra yetiştiricilik yapılacak yerin kolluk kuvvetlerine gönderilmektedir.

Kenevir yetiştiriciliği izni verilen yerlerde, Tarım ve Orman İl ve İlçe Müdürlükleri ekiplerince ekimden hasat zamanına kadar geçen süre zarfında ayda en az bir defa olmak üzere gerekli kontrol ve denetimler yapılmaktadır. Hasat sonrasında ise uyuşturucu elde edilmesini önlemek amacıyla kenevir bitkisinin yan dal, yaprak ve çiçek gibi artık kısımları ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde bertaraf edilmektedir. Öte yandan Türkiye’de Kenevir ile ilgili dış ticaret mevzuatına bakıldığında ise şu hususlar göze çarpmaktadır: 19 Eylül 1996 tarih ve 22762 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 96/31 sayılı İhracı Yasak ve Ön İzne Bağlı Mallara İlişkin Tebliğin ek 12 inci maddesi kapsamında “Hint keneviri ihracatına izin verilmemektedir”. Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü’nün 25.01.2017 tarihli ve 162686 Sayılı Talimatına göre “gıda veya yem amacıyla ülkemize ithal edilecek kenevir tohumunun, ihracatçı veya üretici ülkede 85 °C sıcaklıkta minimum 15 saat süreyle ısıtılarak tabi tutularak çimlenme kabiliyetinin giderilmiş olması gerekmektedir”

SONUÇ YERİNE

Kenevir (*Cannabis sativa* Linn), ortak tarım politikası (CAP) hükümlerine göre tetrahidrokanabinol (THC) seviyesi çok düşük olan Cannabaceae familyasına ait bir türdür. Avrupa'da kenevir kullanımı uzun bir geçmişe sahiptir. Kenevir, binlerce yıldır Avrupa'da geleneksel bir besin kaynağı olmuştur. Bitkinin kenevir tohumları, yaprakları, çiçekleri ve özleri gibi tüm kısımları Orta Çağ'dan beri Avrupa ülkelerinde tüketilmiştir. Kenevir ayrıca eski ilaçlarda ve ip yapımı veya tekstiller için bir lif kaynağı olarak kullanılmıştır. Esrarın yasaklanmasının ve 20. yüzyılda yeni sentetik liflerin geliştirilmesinin ardından, fosil bazlı alternatifler endüstriyel uygulamalarda kenevirin yerini almıştır.

Günümüzde Avrupa Birliği (AB), kısmen fosil yakıtların ve karbon yoğun ürünlerin kullanımını azaltma ihtiyacı nedeniyle kenevir kullanımını genişletme fırsatlarını değerlendirmektedir. Bu bağlamda, Avrupa Komisyonu Avrupa Birliğinde kenevir ekimini Avrupa Yeşil Anlaşması hedeflerine katkıda bulunan bir unsur olarak görmektedir. Aralık 2019'da sunulan AB Yeşil Anlaşması'nın genel hedefi, AB'nin 2050 yılına kadar ilk iklim nötr kıta olmasıdır. Günümüzde AB'de kenevir, öncelikle endüstriyel kullanımları için yetiştirilmektedir ve AB kataloğunda kayıtlı 75 farklı kenevir çeşidi bulunmaktadır. THC seviyesinin çok düşük olması nedeniyle, CAP hükümlerine uygun kenevir, uyuşturucu madde üretiminde kullanılmamaktadır. AB ülkelinde ithalatı ve üretimi yapılacak ham gerçek kenevir, %0,3'ü aşmayan bir THC içeriğine sahip olmalıdır; ekim için kenevir tohumlarına, ilgili türün THC içeriğinin %0,3'ü geçmediğinin kanıtı eşlik

etmelidir; ekim için kullanılmayan kenevir tohumları, yalnızca AB ülkelerinin izniyle ithal edilebilir ve yetkili ithalatçılar, tohumların ekim için kullanılmayacak bir durumda yerleştirildiğine dair kanıt sunmalıdır; AB ülkeleri, AB anlaşmaları ve uluslararası yükümlülükler doğrultusunda daha kısıtlayıcı kurallar da uygulayabilir.

Kenevir yetiştiriciliği; karbon depolama, erozyon önleme, artan biyolojik çeşitlilik, düşük veya hiç pestisit gereksinimi olmaması ve ürün rotasyonunda hastalık döngülerinin kırılması dahil olmak üzere bir dizi çevresel fayda sunmaktadır. Avrupa Komisyonu'na göre kabaca bir hektar kenevirin 9-15 ton CO₂'yi tutabildiği yüksek bir karbon tutma oranına sahiptir. Bu, genç bir ormanın tutabileceği karbon miktarına eşittir ve yetiştirilmesi sadece beş ay sürmektedir. Kenevir bitkisinin yoğun yaprakları su kaybını azaltabilen ve toprak erozyonuna karşı koruyabilen doğal toprak örtüsü oluşturmaktadır. Biyolojik çeşitlilik yararları açısından, kenevir bitkisinin çiçeklenme döngüsü, diğer mahsullerin tozlaşmasını destekleyen büyük miktarda polen oluşturmaktadır. Son olarak, kenevirin gölgelendirme kapasitesi ve hızlı büyüme oranı yabancı ot büyümesini azaltmaktadır. Bu nedenle kenevir, ürün rotasyonunda hastalık döngülerini kırmaya yardımcı olabilir. Kenevirin gıdadan inşaat malzemelerine kadar çeşitli ürünlerdeki çok yönlü potansiyel kullanımı ve çevresel faydaları nedeniyle pazar talebinde bir artışa yol açmaktadır. Avrupa Komisyonu üretimi, işlenmesi ve ticareti için standartlar belirlemeye devam etmektedir. Kenevir yetiştiriciliğinin büyümeye devam edeceği ve AB'nin Yeşil Anlaşma hedeflerine ulaşmasına yardımcı olabileceği tahmin edilmektedir.

Avrupa ve Asya arasındaki kavşak noktasındaki hareketli en büyük şehri İstanbul ile Türkiye, uzun bir seyahat ve ticaret geçmişine sahiptir. Türkiye'de kenevir ekimi yüzyıllar öncesine dayanmaktadır ve denizcilik endüstrisinde halat, yelken ve diğer malzemelerin imalatında kullanılmaktadır. Geçmiş dönemlerde Anadolu coğrafyasında kenevir çiçekleri ve esrar tıbbi ve eğlence amaçlı kullanılmış ve insanlar kahvehanelerde serbestçe esrar içmişlerdir. Anadolu coğrafyasında İslam'ın Sufi formu, dini uygulamalarda esrar kullanmış ve bu da esrar kullanımını daha da yaygınlaştırmıştır. Günümüzde ise Türkiye'de sentetik malzemelerin artan kullanımı kenevir liflerinin yerini alması ve yasal kısıtlamalar nedeniyle kenevir ekimi daha da azalmıştır. Öte yandan tarihsel açıdan bakıldığında Türkiye'de esrar kullanımı, Türk yasalarının her türlü esrarı yasakladığı 1890 yılında aniden değişmiştir. 1925'te Türkiye ve Mısır, Cenevre'deki 1925 BM Uluslararası Uyuşturucu Maddeler Kontrol Sözleşmesi'ne göre esrarın bir uyuşturucu olarak kabul edilmesini istemiştir. Türkiye'de 1970'lerde Amerikalıların baskısı ve ambargosuyla uygulamaya konulan uyuşturucu maddelerini yasaklayan katı yasalar, kenevir ve kenevir üretimi ile ilgili mevcut normları tanımlamaktadır. Ancak Türkiye, uygulamanın çoğu biçimini yasaklayana kadar oldukça iddialı bir kenevir ve kenevir ürünleri üreticisiydi. Son zamanlarda Türkiye, kötü durumdaki ekonomisini canlandırmak için üretimi yeniden başlatma planları yapmıştır. Şu an itibariyle Türkiye'deki 81 ilin 20'sinde kenevir yetiştirme izni vardır. Bunun artması beklenmekte ve bu 20 ilin dışında bilimsel amaçlı kenevir yetiştirmek isteyenlere istisna sağlayacak lisanslar vardır.

Türkiye’de kenevir yetiştiriciliği, 2313 sayılı *Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Yasası*’na dayandırılarak 29 Eylül 2016 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan *Kenevir Yetiştiriciliği ve Kontrolü Hakkında Yönetmelik* hükümleri uyarınca yapılmaktadır. 1990 yılında yayımlanan eski yönetmeliğe göre yeni yönetmelikte göze çarpan huşular ve önemli farklar şunlardır: Yeni yönetmelikte, ilave herhangi yeni üretim bölgesi ihdas edilmemiştir ancak 2019 yılında yapılan bir düzenleme ile Sivas izinli kenevir yetiştiriciliği yapılacak iller arasına dahil edilmiştir; Lif ve tohum amacı dışında izin verilen bir düzenleme söz konusu değildir; Bilimsel araştırma amacıyla araştırma kurumlarınca yapılacak çalışmalar için ilave bir düzenleme yapılmıştır; Yapılacak bilimsel araştırmalar ile uyuşturucu madde oranı (THC oranı) düşük kenevir çeşitlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir; Başvuruda Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) kayıtlılık şartı getirilmiştir.

KAYNAKÇA

EIHA, (2023). Hemp in Europe: The situation of hemp today, Erişim Linki: <https://eiha.org/about-hemp-hemp-in-europe/>, Erişim Tarihi: 03/02/2023.

Independent Türkçe, (2019, 9 Ocak). Erdoğan'ın yeniden ekim sinyali verdiği kenevirin üretimi ne zaman, neden yasaklandı, kısmi üretim nasıl başladı? Erişim Linki: <https://www.indyurk.com/node/6671/ekonomi%CC%87/erdo%C4%9Fan%C4%B1n-yeniden-ekim-sinyali-verdi%C4%9Fi-kenevirin-%C3%BCretimi-ne-zaman-neden> Erişim Tarihi: 03/02/2023.

League of Nations, (1937). Société des Nations.

McPartland, J. M., Guy, G. W., & Hegman, W. (2018). Cannabis is indigenous to Europe and cultivation began during the Copper or Bronze age: a probabilistic synthesis of fossil pollen studies. *Vegetation History and Archaeobotany*, 27, 635-648.

Mukherjee, A., Roy, S. C., De Bera, S., Jiang, H. E., Li, X., Li, C. S., & Bera, S. (2008). Results of molecular analysis of an archaeological hemp (*Cannabis sativa* L.) DNA sample from North West China. *Genetic Resources and Crop Evolution*, 55, 481-485.

Sabagi, D. (2021). European Union Increases THC Level For Industrial Hemp. Why Does It Matter? Erişim Linki: <https://www.forbes.com/sites/dariosabaghi/2021/12/14/european->

union-increases-thc-level-for-industrial-hemp-why-does-it-matter/?sh=7669feac128b, Erişim Tarihi: 03/02/2023.

United Nations (UN) document E/CONF.34/22, article 2, paras. 1 and 5, schedules I and IV.

Zavrtanik, L. (2023). Is CBD Oil Legal In Europe? The EU Laws & Regulations Overview For 2023, Erişim Linki: <https://essentiapura.com/is-cbd-oil-legal-in-europe/>, Erişim Tarihi: 03/02/2023.

Kempen, van P H and Fedorova M I (2022). Cannabis regulation through the “without right” clause in Article 2(1) of EU Framework Decision 2004/757/JHA on illicit drug trafficking. Radboud University, Nijmegen, Netherlands, unpublished final draft (June), forthcoming.

European Commission (2001) Explanatory Memorandum, Proposal for a Council Framework Decision. COM(2001) 259 final. Brussels, 23.5.2001, 2001/0114 (CNS).

European Union (2016) Article 1 of Regulation (EU) 2016/95 of the European Parliament and of the Council of 20 January 2016 repealing certain acts in the field of police cooperation and judicial cooperation in criminal matters. OJ L 26/9-12 (2.2.2016)

ISBN: 978-625-367-054-2